

1835 ἢ 1839: — 1891

6.6λίο: 3

ἡ Ζαγορίσια Ἱστορία
τοῦ Λαμπρίδῃ μας!

= "Ὁ λατὰ «Ζαγορίσᾱκά» τοῦ!

*Κουτίλε
Σημειώ,*

ἡ Διάσωσις τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ Ζαγορίου

Δηλαδή: Τὸ πῶς γλύτωσε ἡ Ζαγορίσια μικρο-ἰδιοκτησία μας ἀπὸ τὸν ἈλήΠασια! κι ἀπόλους τοὺς Ἀρβανιτάδες—Τουρκαλάδες ἐτότες... (κι ὡς τὸ 1915 πού ξεγαλε... φτερά - δέντρα καί... φουρτούρισε - πέταξε!!!). Στὶς σελίδες μας: 189—199.

καὶ

- 2) Οἱ Ζαγορίσιοι ἔβαλαν τὸν Ἀλή: Πασιᾶ στὰ Γιάγνινα! σ. 200—204.
- 3) Τὸ Ζαγόρι: Κράτος σὰν τὸ Μαυροβούνι! Καὶ μὲ Πανεπιστήμιο στὸ Ρογκοδό! Παραμάνι... σελ. μας 205—212.
- 4) Τὸ «δλίσιδι τοῦ Λαμπρίδῃ μας!» (στὶς σελίδες μας 216—220).
- 5) Τὸ Ζαγόρ στὰ 1856 μὲ 43 χωριά ἐλεύθερα ἐτότες... (σ. ΙΑ'—ΙΒ').
- 6) Τὰ 15 Μεγάλα Κακά στὰ 150 περασμένα χρόνια πού χάλασαν τὸ Ζαγόρι! στὶς σελ. 213—215. Γραμμένα Λ α ο γ ρ α φ ι κ ᾱ! "Ὅπως δλα τὰ θκά μου, γιὰ νὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ τὰ Ἱστορικά καὶ σοφὰ κείμενα τοῦ Λαμπρίδῃ - Τσιγαρά - Π.Α.Π.!

Ζαγορίσιες Αναλαμπιές!

Μεγάλες Ιστορικές Αλήθειες = Θεμέλιο στην κουδένταμας

— Τῇ 1431 «... Πρεσβεία τοῦ Ζαγορίου... ἐξητήσατο αὐτονομίαν, αὐτοδιοίκησιν καὶ πλήρη ἀτέλειαν... τοὺς ὅρους τούτους... ἀκούσας ὁ Καρδ Σιγανὸν Πασᾶς... ἀπεδέξατο...».

— «Αἱ 46 κῶμαι τοῦ Ζαγορίου ἐσχημάτιζον ἐν τῇ μέσῃ τῆς Ἠπείρου ἐντελὲς ἀριστοδημοκρατικὸν πολίτευμα».

«Ἡ ὁλότης τῶν Κοινοτήτων τοῦ Ζαγορίου, ἵνα κυβερνᾶται καὶ συνεννοῖται εὐκολώτερον μὲ τὰς Τουρκαϊκὰς ἀρχάς, ἐξέλεγεν ἓνα Βεκὺλην. ἦτοι γενικὸν τινα προεστώτα...»

— Εἰς τὸν Ὀθωμανόν, ὡς εἰς Προστάτιδά τινα δύναμιν, ἐπλήρωνεν ὁ Προεστὼς ὅ,τι ὠφείλετο.

— Αἱ διάφοροι συνελύσεις ἐγίνοντο ἀποκλειστικῶς μόνον ἐκ χριστιανῶν, οὐδεὶς δὲ ὀθωμανὸς ἐλάμβανε μέρος, οὔτε διέμεινέ τις μέχρι χθὲς οὐδαμοῦ τοῦ Ζαγορίου».

— «... οὐδεμία τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως ἐπέμβασις ἐπατρέπετο ὑπὸ τῶν συμμάσσεων καὶ συνθηκῶν εἰς τὰς διαφορὰς τῶν Ζαγορισίων καὶ τὴν εἰσπραξίν τῶν φόρων ὡς ἐρρέθη».

«... ὑπάλληλοι τοῦ Μεχμεμέ δι' αὐτοψίαν τυχόν ἀποστελλόμενοι, δὲν ἐ-όλμων ἐκεῖσε νὰ εἰσέλθωσιν, ἀλλ' ἀνέμενον εἰς τὰ ὅρια τῶν Τμημάτων Μαλακασίου καὶ Ζαγορίου παρά τινα ὁμώνυμον τῷ ἀρματολῷ τούτῳ κρήνην εἰς τὸ χωρίον Μιλιωτάδες τὸν ὀπλαρχηγὸν καὶ συνεννοοῦντο μετ' αὐτοῦ».

— «... Ἡ ἰσχὺς τῶν ἐν Κων) πόλει ἐμπορευομένων Ζαγορισίων... διέτωσε τὸν τιμαλφίστατον τίτλον τῆς ἰδιοκτησίας τεσσαράκοντα καὶ τριῶν κοινοτήτων τοῦ παραδείσου τούτου τῆς Ἠπείρου...».

«... Καὶ ἡ ἀκαταγώνιστος ἀντίστασις... (τῶν προεστώτων κ.λ.π.) συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀκινήτου τοῦ Ζαγορίου κτήσεως!»

«... Ἀνευ τῶν πόνων καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως τῶν προεστώτων ἐκείνων καὶ πολιτικὰ ἡμῶν δικαιώματα κατὰ τὰς ἀντιξοῦς ἐκεῖνας ἐποχὰς ἤθελον καταπατηθῇ, πᾶσα δὲ πρόοδος καὶ προαγωγή τῆς Πατρίδος ἡμῶν θὰ ἀνεχαιτίζετο.

Διότι ἀνευ προνομίων ἢ διαμονῇ τοῦ Ζαγορισίου ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ θὰ ἦν δύσκολος.

«Ἀνευ δ' ἀποδημίας ἢ πνευματικῆς αὐτῆς Παλιγγενεσίας δὲν θὰ ἐπετυγχάνετο καὶ εἰς τὸν ὁρόβρον ἐπομένως τῆς ἀμαθείας θὰ ἐκυλίετο καὶ ὁ τιμαλφὴς τῶν ἰδιοκτησιῶν ἡμῶν θὰ ἐξέλιπεν.

Ἀσφαλὲς ὢν περὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ καὶ οἰκογενείας πᾶς τις εὐχαρίστως ἀποδημεῖ καὶ ἀμερίμνως ἐργάζεται».

«Εἰς τὴν ὀρεινὴν, ἀλλὰ τερπνὴν ταύτην θασιν πολλὰ ὀφείλει οὐ μόνον ὅμπασα ἢ Ἠπειρος, ἢ ὅποια διὰ τῶν Ζαγορισίων κυρίως καὶ τὸ πρῶτον διαπρυσία πανταχοῦ ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ὁ ὅλος ἐλληνισμός».

— «Τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τοῦ Ζαγορίου κατηργήθησαν τῇ 1868... ὅτι ἐν αὐτῇ ἐγκρύπτεται πνεῦμα ἀνταρσίας!» (1868—1913=45 χρόνια ὅλου — ὅλου ἦταν «Τούρκικο» τὸ Ζαγόρι! Μὰ τὴν ἰδιοκτησίαν μας τὴν εἴχαμαν καὶ ὡς τὸ 1915: χωράφια, ἀμπέλια, τσιαιρία, ριμάνια καὶ ὅλη τῇ Γῇ μας: θασωμένη καὶ μὴ! Οὕτε ἓνα δέντροκι δὲν ὀρίζαν οἱ Τούρκοι στὰ 43 χωριά μας!).

(Ἀπὸ τὰ «Ζαγοριακὰ» 1870 σελίδες τους: 133 - 134, «Ζ.» 1889, β' σελίδες τους: 15, 20, 56, 74, 81. «Ζαγορία» Ἱστορία» σελίδες μας 59, 123, 189, 94 καὶ σὲ «χίλιες ἄλλες δυὸ» μεριές ..).

Ἰωάννου Λαμπρίδου, ἱατροῦ ἐν Ἰωαννίνοις
Ἡπειρωτικὰ Μελετήματα Τεῦχος ἑνατον
Ζ α γ ο ρ ι α κ ᾶ, Μέρους Δεύτερον
Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀναστασίου Ν. Τρίμη 1889
(.. σελίδα τους 73:)

Ἡ Διάσωσις

τοῦ τιμαλφεστάτου τῆς ἰδιοκτησίας τίτλου τοῦ Ζαγορίου

I.

Τὸ Ζαγόριον κατὰ τὸ ἔτος 1788 συνίστατο ἐκ χωρίων 48, ὧν τὰ μὲν «Ἀγίος Μηνᾶς καὶ Μεσοδοῦνιον» ἦσαν καὶ εἶνε κληροπάροικα τῆς μονῆς Ἀρτιστής, τὰ δὲ Βοϊδομάτη καὶ Ἀληζότ τσιφλικιὰ γεώργια Καραμουρατατῶν, τὰ λοιπὰ πάντα ἀτελεῖ σχεδὸν ἦτοι μητροκομίαι.

Ἐκ τούτων δὲ τὰ μὲν Δολιανὰ ἠδυνήθη νὰ μετατρέψῃ ὁ Ἀλῆς εἰς γεώργιον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1792 διὰ παντός, τὰ δὲ Κάτω Ῥαβένια μόνον ἐπὶ δύο περὶπου ἔτη, ἐξαναγκασθεὶς ν' ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῶν

(Ἐδῶ γυρνᾷ ἐπὶ σελίδα 74 ἀπ' τὰ «Ζαγοριστικὰ» 1889, Μέρους 6')
κατοίκων αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου Νούτσου.

Διὸ ὁ Pouqueville (Τ. Α. σελ. 210) σημειῶν, ὅτι τὰ χωρία «Ἄνω καὶ Κάτω Ῥαβένια καὶ Μαυροδοῦνιον» ἦσαν γεώργια τοῦ Ἀλῆ, ἠπατήθη.

Ἐπεχείρησεν ὁμῶς καὶ ἐμόχθησεν ὁ ἀχάριστος διὰ παντοίων τρόπων νὰ υποδουλώσῃ οὐ μόνον τὰ τρία ταῦτα χωρία, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, πλὴν ἐπέτυχεν.

Ἡ ἰσχύς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπορευομένων Ζαγορισίων ἐματαιώσε τὰ κατασχεπτικὰ αὐτοῦ σχέδια καὶ διέσωσε τὸν τιμαλφεστάτον τίτλον τῆς ἰδιοκτησίας τεσσαράκοντα καὶ τριῶν κοινοτήτων, τοῦ παραδείσου τούτου τῆς Ἡπείρου.

161) Σημείωσί μου :

— Τὰ 48 Ζαγοροχώρια στὰ 1788, εἶναι: Τὰ 46 (πὺν τὰ βλέπεις στὶς σελίδες μας: 2, 41—56, 106—107, 116—120, 188 καὶ στὸ πατινὸ μας τὸ ἐξώφυλλό μας: καὶ τὰ 2: Τὰ Δολιανὰ πού ξεγράφτηκαν ἀπ' τὸ Ζαγόρι, σὰν τσιφλικιώθηκαν τὸ 1792, καί: τὸ Βοϊδομάτι πού ρήμαξε (τὸ 1817;) γιατί ἦταν κλεφτοχώρι... (κύττα σελ. μας 43).

— «Κληροπάροικα» καὶ «γεώργια» = τὰ τσιφλίκια.

— Ἀτσιφλίκωτα = τὰ «ἐλεύθερα», «ἀτελεῖ» καὶ «μητροκομίαι» (Βυζαντινὴ λέξι = «Ἐνωσις κοινοτήτων ἐλευθέρων χωριῶν»).

— Τὸ γιατί «ἀχάριστος» ὁ Ἀλῆ Πασίας στοὺς Ζαγορίσιους κύττα καὶ στὶς σελίδες μας: 200—204, ἀπὸ τὰ «Ἡπειρωτικὰ Μελετήματα», Τεῦχος Β'.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκαταγώνιστος ἀντίστασις τοῦ Ἀλεξίου Νούτσου, γενικοῦ τοῦ Ζαγορίου ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ προσετώτος διατελοῦντος, ὡς καὶ αἱ ἱκεσίαι καὶ μεσολαδήσεις εὐνοουμένων αὐτῷ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἰδίων αὐτῶν πατρίδων «Παπᾶ Ζήση καὶ Π. Πρίγκου ἐκ Τσερδάρη, Καρχιώστα ἐκ Μπούλτσου, Μ. Γ. Λαδιᾶ ἐκ Δοδράς κ.τ.λ.» συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀκινήτου τοῦ Ζαγορίου κτήσεως.

(Ματσαραγγές τ' Ἀλήπασια γιὰ νὰ ζαπώσει τὴ Ζαγορίσια μικροῖδιοχτησία μας. Ἡ δὲν μπόρεσε. Οὔτε αὐτὸς οὔτε καένας ἄλλος ἀγᾶς ὥς τὸ 1915. Κατόπιν Μᾶς 'ν ἄρπαξαν...)

Μεταξὺ δὲ τῶν μεθόδων, τὰς ὁποίας μετεχειρίσθη ὁ Ἀλῆς, ἵνα προσπορίσῃ εἰς ἑαυτὸν καὶ τὰ χωρία τοῦ Ζαγορίου, εἰς τέκνα τοῦ ὁποίου ὤφειλεν ὁμιλοῦμένως τὴν προαγωγὴν του, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει τῶν Ἑπαιρωτικῶν μελετημάτων ἐρέθη, μνημονεύονται αἱ ἑξῆς.

(Τὸ Καλμπάκι τὸ παλὸ ἀπὸ τὰ ἐτίτες γιὰ πειθαναγκασμὸ)

Συνήγαγε καὶ συνώκισε τὸ χωρίον Καλμπάκι (ἴσως Καλυδάκι) παρὰ τὰ Δολιανὰ ἐκ 30—35 οἰκογενειῶν ἐκ τῶν κακουργότερων πρὸς παρενόχλησιν τῶν παρακειμένων τοῦ Ζαγορίου, μηχανώμενος, ἵνα διὰ τῆς μάστιγος ταύτης πειθαναγκάσῃ τοὺς κατοίκους αὐτῶν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν βοήθειαν αὐτοῦ καὶ βαθυμυρὸν ἀγρολήτῃται αὐτοῦ καταστῶσιν. Μεταξὺ δὲ

(Ἐδῶ ρίχνεται ἡ σελίδα 75 ἀπ' τὰ «Ζαγορικά» 1869, Μέρος 6')

τούτων (1) προξενουμένων ζημιῶν εἰς γειτνιαζόντα τοῦ Ζαγορίου χωρία μνη-

1) Διετηρήθη τὸ χωρίον τοῦτο μέχρι τοῦ 1825, ὅτε ἐρίσαντες κατὰ σύμπτωσιν οἱ κάτοικοι αὐτοῦ πρὸς τινὰς Τουρκαλθανοὺς εἰς Ἑλλάδα μεταβαίνοντας ἐσπευσμένως καὶ φονεύσαντες ἐξ αὐτῶν δύο, προὐκάλεσαν φόβον οὐδὲν ἧν ὑπέστησαν μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκείνων ἐπιπεσόντων καὶ καταστρεφάντων τὸ χωρίον τοῦτο διὰ πυρὸς καὶ μαχαίρας.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ περιστωθεὶς τοῦ χωρίου ναὸς ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐστία νέα συνοικισμοῦ τῶν διαφυγόντων ἐκ τούτων τὴν ἐκδίκεσιν τῶν Τουρκαλθανῶν, οἱ κάτοικοι τῶν περὶ τὸ χωρίον προέβησαν ἐπιναεῖσαι καὶ προτροπῇ τοῦ ἐπισκόπου Βελᾶς Λεοντίου πρὸς κατεδάφισιν αὐτοῦ, αἱ δὲ γαῖαι τοῦ Καλμπάκι διενεμήθησαν μετὰ τῶν χωρίων Ἀρτσίστης, Τσερδάρη καὶ Δολιανῶν, παρ' ὧν εἶχον ἀποσπασθῇ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ.

162) Σημείωσί μου :

—Ἡ ἐξηγήσις: «τὸ Καλμπάκι = ἴσως Καλυδάκι» ὅπως καὶ τὸ «Μητσι-κὲλ = ὑποκοριστικὸν τοῦ... Μήτση»! (σελ. μας 127) καὶ τό, στή σελίδα μας 204: (sic) δὲν παραπιστεύω νὰ εἶναι ἀπ' τὸν Λαμπρίδη. Θάναί κι' αὐτὰ μαζὺ μὲ τόσα ἄλλα — πολλὰ τέτοια, ἀπὸ τὰ 2 ὑπερκαθαρευουσιστάνικα μαθητούρια ποὺ τὸν βοηθοῦσαν καὶ τ' ἄλλαξαν τὸ κοραϊστικὸ γράψιμό του στὴ δεύτερη ἐκδοσί. (Κύττα σελίδες μας: 14 «τὴν τοῦ Κοραῆ γλῶσσαν» καὶ 115—118 σημείωσί μου: 136).

μονεύεται και ή διοχέτευσις τών ύδάτων τής πηγής Στούττης, έξ ής άρδεύονται αί άρουραι τών Κάτω Σουθενών έν τή κοιλάδι του "Ανω Καλαμά, εις τήν περιοχήν αυτών.

Και πολλάκις μόν ο 'Αλέξ. Νούτσος διεδίδαζεν εις τόν Βεζύρην παράπονα κατά τών αυθαιρεσιών τών κακούργων τούτων, άλλ' εκείνος ύπέσχετο μόν τήν ταχείαν τών δεινοπαθημάτων τούτων θεραπείαν, έπεσφράγιζεν όμως τάς επί τούτω έκδιδομένας διαταγάς έκ συνεννόησεως μετά τών κακούργων διά τής μεγάλης σφραγίδος και ούτω αί άνησυχίαι τών περιόικων παρετεινόντο.

(Ο 'Αλ. ο Νούτσος· Α' Ζαγορίσιος πολιτικός έξόριστος· ο Β';...)

Κατά δέ τό έτος 1815—1816 δι' άπειλών και πολλών ύποσχέσεων ο κακούργος και δόλιος ούτος κατώρθωσε και απέσπασε προκαταρκτικά πωλητήρια έγγραφα έκποιήσεως τών γαιών του Ζαγορίου επ' όνόματι του υιού του Σαλήχ, άπερ υπέγραψαν μόν πάντες σχεδόν (2) οί προσεστώτες και πρόκριτοι

(Έδω γυρνάει ή σελίδα 76 άπ' τά «Ζαγορικιά» 1889, Μέρος 6')

έκάστου τών χωρίων μηδ' αυτου του τολμηροτέρου και σημαντικωτέρου 'Ιωάν. 'Ρέσσου έξαιρουμένου, έματαίωσεν όμως ο γεν. του Ζαγορίου προσεστώς, ο άοίδιμος 'Αλ. Νούτσος, άποποιηθείς ού μόνον μετά τών λοιπών νά συνυπογράψη, αλλά και επικυρώσῃ τήν πράξιν ταύτην τών προκρίτων και τάς ύπογραφάς αυτών μαρτυρήσῃ.

Τούτου δ' ένεκα έγινέτο υπερόριος εις 'Αργυρόκαστρον.

'Ανεκλήθη όμως μετά έξ μηνάς εκειθεν λόγω μόν ως συνεργών εις τήν διαφθοράν του Σαλήχ, έθλ'ων αυτόν εις τό χαρτοπαίγνιον, τήν πόσιν και τήν άσέλγειαν, πράγματι όμως, διότι ήρξάτο γράφων εκειθεν και διαμαρτυρούμενος κατά τής ύπό του 'Αλῃ μελετωμένης ύποδουλώσεως του Ζαγορίου.

'Επανελθών δέ εις 'Ιωάννινα συγκατετέθη ν' αναλάβῃ τήν του Ζαγορίου προσεστειάν και διοίκησιν, άφ' ού εις τό χωρίον Κάτω 'Ραδένια πρό δύο τέως έτών δουλωθέν επανέδωκε τήν έλευθερίαν, ύπεσχέθη δ' ένόρκως ο άείποτε έπιορκών ότι ήθελε πράξῃ τό αυτό και εις τά Δολιανά.

'Αποτυχούσης λοιπόν τής αυτόχρονη ταύτης Καρχηδονικής πίστεως διά

2) Μεταξύ τών άποποιηθέντων προκρίτων νά υπογράψωσιν εις τό έγγραφον τούτο μνημονεύεται και ο έκ Κάτω Σουθενών Α. Λαντζώνης, ός φοβούμενος άκολούθως κατέφυγεν εις Σέρρας, ένθα κατά διαταγήν του 'Αλῃ έδηλητηριάσθη.

163) Σημείωσί μου :

—«Η πηγή Στούτῃ» (=κρύο νερό;...) είναι «στό χάνι του Περικλῆ» («πούειναι οί φύλλοι οί πουλλοί!» όπως έλεγα σ' ένα τραγούδι μου, τό 1923. στρατιωτής έτότες εκεί στο 10ο Σύνταγμα. Διοικητής ο Μονάντερος — ένας μερακλής και καλός άνθρωπος όπως οί πλείότεροι Λευκαδίτες!

—«'Αρουρα» = τό χῶμα, ή Γῆς, (= τά χωράφια τά «Σουντινιώτικα»). 'Απ' αυτου: 1) «'Αρουραίος» = σιαμόραγκας, τυφλοπόντικας, πού ζῇ στο χῶμα. 2) Τ' «άροτρο» = τ' αλέτρι, 3) «'Αχθος άρούρης» = βάρος στη Γῆς = άχθρος άνθρωπος! («'Αχθοφόρος» = χαμάλης. «'Αχθος» = βάρος, μά και λύπη — στενοχώρια — άγγούσα!).

—«Καρχηδονικής πίστεως» — όπως οί Καρχηδόνιοι (1.198 π. Χ. — 146 μ. Χ.) στην 'Αφρική... (Μά πῶς; μέ ν' αξιάδα του; ή μέ μπαμπεσιά; ή μ' όλα τά μέσα;...).

της λεοντής και των παχειών υποσχέσεων να προσποιήση εις εαυτόν τὸ Ζαγορίον, ἤρξατο διὰ τῆς ἀλωπεκῆς νὰ παρασκευάζῃ τὴν ὑποδούλωσιν αὐτοῦ.

Ἀπομακρύνει μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐκ διαφόρων χωρίων τοὺς πιστωτὰς αὐτῶν, ἐγγυώμενος αὐτοῖς περὶ τῆς ἀποζημιώσεως αὐτῶν καὶ ἐκπληρῶν ἀκριβῶς τὰς υποσχέσεις του χορηγῶν δὲ καὶ εἰς διαφόρους κοινότητας δάνεια ἐπ' ὠφελίμοις ὄροις.

Ἀδιαφορεῖ καὶ παρέχεται ἐν σιωπῇ τὴν εἰσπραξίν οὐ μόνον τῶν τόκων τῶν ἑαυτοῦ δανείων καὶ τῶν ἀποχωρησάντων Σουμπασιάδων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν βασιλικῶν φόρων τακτικῶν τε

(Ἐδῶ ρίχνεται ἡ σελίδα 77 ἀπ' τὰ «Ζαγορικά» 1889, Μέρος 6')

καὶ ἀτάκτων καὶ οὕτω ἀναμένει τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν αὐτοὶ οἱ Ζαγορίσιοι ἐκ χρεῶν δυσδατάκτων βαρυνόμενοι αὐθορμήτως ἤθελον προβῆ εἰς ἐκποίησην τῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ νῦν ἀπέτυχε προγραφεῖς.

Ὁ δὲ Μεχμέτ Ῥεσίτ παρὰς διευκολύνας τὴν ἀπότισιν τῶν χρεῶν τούτων προὔλαβε τὸν ὀλεθρον καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα πρὸς διάσωσιν τοῦ τιμαλφοῦς τίτλου τῆς ἰδιοκτησίας τῶν κατοίκων αὐτοῦ, ὡς παρακατιόντες θὰ εἴπωμεν.

Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς τὴν πανουργίαν τοῦ Ἀλῆ μαρτυροῦν.

(Ἡ Βωβοῦσα κι ὁ Αἰλήσας... σαρὰ φης!)

Μεταξὺ τῶν κοινοτήτων τοῦ Ζαγορίου, ἃς ἐδάνεισεν οὗτος, ἦν καὶ ἡ Βωβοῦσα.

Δανείσας ταύτην ἱκανὸν χρηματικὸν ποσὸν εἰς φλωρία ἐνετικὰ καὶ μὴ συγκατανεύων ἐν τῇ λήξει τῆς προθεσμίας νὰ δεχθῇ τὸ ἰσότημιον τῶν φλωρίων, εἰς ἕτερον νόμισμα παρηγόχλησε τοὺς κατοίκους αὐτῆς καὶ ἐζημίωσεν ὑπὲρ τὰς 4,000 γρ. ἐπειδὴ ἐπιτηδεύει καὶ ἐπὶ τούτῳ εἶχε συλλέξει τὸ νόμισμα τοῦτο ἐν τῇ ἀγορᾷ.

(Ὁ Ἀλήσας «δάνει φέσι» στὰ Δολιανά!)

Ἐν τέλει δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πρὸς μετατροπὴν τῶν χωρίων τοῦ Ζαγορίου εἰς γεωργία τοῦ υἱοῦ του Σαλήχ ἐπενεργειῶν παρενεύρομεν ἐνταῦθα καὶ ὅ,τι ἐγένετο ἡμῖν γνωστὸν περὶ τῶν διαφόρων τρόπων, οὓς μετεχειρίσθη, ἵνα προσποιήσῃ εἰς εαυτὸν τὰ Δολιανά.

Ἵνα ἀποσπάσῃ κατ' ἀρχὰς τὴν συναίνεσιν ἱερέως τινὸς Βλάχου τὴν καταγωγὴν καὶ μέγα σημαίνοντος ἐν Δολιανοῖς πρὸς ἐκποίησην τῶν ἰδιοκτησιῶν τοῦ χωρίου τούτου, συνεννοεῖται μετὰ τινὸν περιτριμμάτων αὐτοῦ, οἵτινες ἀπευθύνουσι κατὰ τοῦ ἱερέως τούτου τὴν ἐξῆς περίπου ἀναφορὰν πρὸς αὐτόν.

Ὁ παπᾶ Βλάχος βασιλεῖας
κι' οἱ γυῖτου Βεζυράδες,
οἱ ποιστικοὶ τ' ἀρματωλοὶ
καὶ τὰ σκυλιά του κλέφταις.

164) Σημείωσί μου :

— «Ἐδωρήσατο.. φέσιον»: Ἀπὸ τὰ τότες νὰ ἐγῆκε ἡ παροιμία: «τῶ-
βαλα φέρι» = πῆρα θερεσὲ καὶ δὲν τὸν πληρώνω;...

— «Παρενεύρομεν» = Βάναμε ἀνάμεσα στὴν κουδέντα μας (ἀπ' τό :
παρὰ + ἐν + εἶρω = συνάπτω, παρεμβάλλω, παρεισάγω, παρενθέντω...).

('Εδώ γυρνάει ή σελίδα 78 άπ' τή «Ζαγοριακά» 1889, Μέρος 6')

δ Κωνσταντίνος Κοτζιάμπασης,) άμφότεροι άνεψιοί του
δ Ζώης καπετάνιος.) έξ άδελφοῦ.

Πρός τακτικήν δέ και νόμιμον κτήσιν (1792) μετά τήν άπόσπασιν πωλητηρίων έγγραφων έκ τών πλειόνων τής κοινότητος έξήτησεν οὔτος τήν συγκατάθεσιν και επίσημον όμολογίαν και έξ έκ τών προκρίτων αὐτῆς άποποιούμενων.

Ἐπειδή δ' οὔτοι οὐδαμῶς ξεστεργον νά υπογράψωσιν εις τὸ προκαταρκτικόν έκείνο πωλητήριον έγγραφον, μετεκαλέσατο αὐτοὺς εις τὸ χωρίον Πέραμα.

Ἐν ᾧ δὲ εὐρίσκοντο ἐν τῇ μέσῃ τῆς λίμνης καταφθάνει ὁ Ταχίρ Ἀμπάζης και άπειλεῖ αὐτοὺς, ὅτι ἤθελε τοὺς καταποντίσει, ἐάν ἐπέμενον άποποιούμενοι νά υπογράψωσιν εις τὸ πωλητήριον έκείνο, ὅπερ οὔτος ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ και οἱ άπειλούμενοι ἠναγκάσθησαν νά υπογράψωσιν.

Ἰδὼν δ' αὐτοὺς μετ' ὀλίγον ὁ Ἀλῆς και συγχάριων ἐδωρήσατο έκάστῳ ἀνά ἓν φέσιον, οἱ άπόγονοι ὁμοῦς τούτων μετὰ ζυγὸν 90 ἐτῶν έξηγοράσθησαν και αὐθις και εις τήν τάξιν τῶν μητροκομιῶν ἐπανήλθον και πρὸς άγανάκτησιν τῆς ψυχῆς τοῦ καταδύτου Ντίνου τινὸς και Σας, πρωταγωνιστήσαντος εις τήν άπεμπόλησιν τῆς πατρίδος αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν τῆς ἑαυτῶν ιδιοκτησίας.

2

(Τὸ πῶς γλύτωσε ἡ Ζαγορία μικρὸ Ἰδιοκτησία μας ὕστερα άπ' τὸν Ἀλήπασιά!.. Κι ὡς τὸ 1915, ποὺ μᾶς τήν πῆραν...)

Και τοῦ Ζαγορίου αἱ κοινότητες, καίπερ αὐτονομούμεναι, εἶχον ὑποβάλλει ἑαυτὰς εις τήν προστασίαν ισχυρῶν Ἀγάδων και Μπέυδων έξ Ἀργυροκάστρου, Τεπελενίου και Ἰωαννίνων ἀντι τιμήματος ὑπὲρ αὐτῶν και τῶν ἀντιπροσώπων των (Σουμπασιάδων) και ταῦτα πρὸς άποφυγὴν δεινοπαθημάτων και πρὸ τοῦ Ἀλῆ και μετὰ τήν πτώσιν αὐτοῦ.

Οἱ Σουμπασιάδες διέ

165) Σημείωσί μου :

— «Ἀυτονομούμεναι» = τὸ νά ἔχουν νόμους δικούς τους! Ὅπως θά ἴδου-
με ἄμα ἐγάλουμε τὴ «Δικαιοδοσία» τοῦ Λαμπρίδη («Ζ. 1870, σελ. 136 και «Ζ.» 1889 Β' Μέρος σελ. 33—37 και 82—86), ποὺ ἐκεῖ θά ἴδουμε τὸ πῶς εὗρισκαν τὸ Δίκιο τους οἱ Ζαγορίσιοι με τοὺς Ζαγορίσιους Νόμους τους! (κῦ-
τα και σελίδες μας: 59, 63, 94 κ.λ.π.).

— «Σουμπασιάδες» = «τομισαὶ τὸ πλεῖστον Ἀλβανοὶ» (Ζ.» 1870 σ. 143). «Τὸ ὄνομα εἶναι Τουρκικὸν και σύνθετον ἐκ τῆς λέξεως σ ο υ = ὕδωρ δηλούσης· και Μ π ᾱ ς κεφαλὴν σημαίνουσας. Σημαίνει δὲ τὸν κύριον ὕδατος τόπου τινὸς και μεταφορικῶς τὸν ἐπιστάτην γεωργίου. Τοιοῦτους δ' Ἀλῆς συνίστα και εις διαφόρους μητροκομίας πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν Χριστιανῶν και εἰσπραξιν τῶν φόρων αὐτῶν...» («Ἀλήπασιας» σελ. 45).

Ἀπ' τὸ Ζαγόρι τοὺς Σουμπασιάδες = Τοκογλύφους τοὺς ἔδιωξε ὁ Ἀλῆ Πασιάς ὅπως ἐλέπουμε στὴ σελίδα μας: 192 και γιὰ τοὺς λόγους, ποὺ λέει ἐκεῖ. Μὰ νάχουμε στὸ νοῦ μας ὅτι ὁ Λαμπρίδης στὰ «Ζαγοριακά» β' 1889 σελ. 15—16 λέει:

«Τὰ πολιτικὰ τοῦ Ζαγορίου δικαίωματα οὐ μόνον ἐσεδάσθη, ἀλλὰ και

(Σὰν «ἐπίλογος» τοῦ Λαμπρίδη γιὰ ὅλα Του τὰ «Ζαγοριακά»!)

Τοσαῦτα ἐκ τῶν ἐνόντων καὶ περὶ τοῦ πολυπαθεστάτου τούτου τμήματος τῆς Ἠπείρου, τοῦ κλεινοῦ Ζαγορίου, τὸ ὁποῖον παρέσχεν αὐτῇ τοὺς ἐξοχωτέρους πολιτικούς ἀνδρας, τοὺς δεξιωτέρους ἐμπόρους καὶ μεγαλοκτηματίας ἐν τῇ ξῆνῃ, τοὺς διαπρεπεστεροὺς διδασκάλους, ὧν οἱ ἐκ τῶν διαφόρων κομῶν αὐτοῦ μαθηταὶ διέδωσαν καὶ διετήρησαν τὴν παιδείαν καὶ τὰ γράμματα οὐ μόνον ἀνὰ πᾶσαν τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν Ἠπειρον, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν Θεσσαλίαν, Μακεδονίαν, Θράκην, τὰς Παριστρίους χώρας, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ πανταχοῦ γῆς ὅπου Ἕλληνες.

Τὸ Ζαγόριον ὥς ὀρθῶς καὶ δικαίως παρατηρεῖ ὁ ἡμέτερος Ν. Τσιγαρᾶς ἐν τοῖς ἀνεκδότοις αὐτοῦ περὶ Ἠπείρου, ὑπῆρξε κατὰ τοὺς ἀντιξοοὺς ἐκείνους καιροὺς τὸ πολιτικὸν προπύργιον τῆς χώρας τῶν θυσιῶν Ἠπείρου.

Πάντες οἱ Ἠπειρώται εἰς αὐτὸ ἠτένιζον ἐν πάσῃ δυσχερεὶ περιστάσει καὶ περιέμενον ὡς ἀκούσωσι τί θὰ εἰπωσιν οἱ προὔχοντες καὶ προεστώτες αὐτοῦ, λέγοντες τοῖς κυριάρχοις τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο

«περιμένομεν νὰ ἴδωμεν τί θὰ κάμῃ τὸ Ζαγόριον»,

ἐννοοῦντες ὅτι ἐκ τῶν αἰτημάτων αὐτῶν περὶ φόρων καὶ ἄλλων θὰ δεχθῶσι καὶ αὐτοὶ ὅ,τι καὶ οἱ Ζαγορίσιοι.

Οὕτω δὲ ἀπέφευγον πολλάκις δυσβάστακτα βάρη καὶ ἀνηκούστους καταπίσεις ἢ ἐμετρίαζον καὶ ἡλάττουσαν ταῦτα ἕνεκα τῶν Ζαγορισίων, οὓς ὥς σωτήρας ἀνέμενον πολλάκις ἐν τῷ Διοικητηρίῳ Ἰωαννίνων.

Εἰς τὴν ὀρεινὴν, ἀλλὰ τερπνὴν καὶ γραφικὴν ταύτην ὁρασιν, πολλὰ ὀφείλει οὐ μόνον σύμπασα ἡ Ἠπειρος, ἡ ὁποία διὰ τῶν Ζαγορισίων κυρίως καὶ τὸ πρῶτον διαπρυσία πανταχοῦ ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ὁ ὅλος ἑλληνισμός.

Τὸ παράδειγμα τῶν Ζαγορισίων ἀκολουθήσαντα καὶ πολλὰ ἄλλα τέκνα τῆς καλλιγόνου ταύτης χώρας ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, συνέλεξαν διὰ τῆς φιλοπονίας, τιμότητος καὶ οἰκονομίας πλοῦτη καὶ θησαυρούς, δι' ὧν ἐπετέλεσαν καὶ ἐπιτελοῦσι τὰ μεγάλα αὐτῶν ἔργα, τὰ ὁποῖα κινεῖσι τὸν θαυμασμὸν τῶν πάντων καὶ εὐλογεῖται καὶ ἐξυμνεῖται τὸ ὄνομα τῆς Ἠπείρου.

166) Σημείωσί μου :

Α') «διαπρυσία» = ξακουστή (ἔγινε ἡ Ἠπειρος ἀπ' τοὺς Ζαγορίσιους). Φωνὴ πού σοι τρυπάει τ' αὐτιά! (Ἀπ' τό: διὰ + πείρω ἢ περῶ;) = τρυπάω πέρα γιὰ πέρα, περνᾶω!

Β') Καλὰ ἔγινε ξακουστὸς ἀπ' τοὺς Ζαγορίσιους! ὁ Ἕλληνισμός καὶ πολλὰ ὀφείλει στὸ Ζαγόρι! Μὰ οἱ Ἕλληνες Φαυλοκράτες τὸ 1915 τί μᾶς ἔκαναν; ἔξ;! Πρῶτα - πρῶτα μᾶς ἔκλεισαν τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα = τὰ Σχολαρχεῖα πούχαμαν σὲ κάθε χωριό! στὸ... Τούρκικο!!! (σελίδες μας: 50, 83, 98). Καὶ 2) μᾶς καθήγγησαν «τ' ἀστικὸ καθεστῶς» τῆς ἀτομικῆς ιδιοκτησίας καὶ τῆς μικροῖδιοχτησίας!... πούχαμαν ζαμάνια χρόνια ὅπως μαρτυρεῖ τοῦτο τὸ βιβλίον, κι ὅλη ἡ Ζαγορία Ἰστορία μας...

τοῦτο, τῇ μὲν 12ῃ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐ. ε. λησται ἐνεδρεύον-
τες εἰς ἀπόστασιν 1 1/2 ὥρας ἐκ τοῦ χωρίου Λιασκοθέτης, ἵνα
συνάλλωσι τὴν κοινοὺν Σιπτήριον Κορίτσην καὶ ἀποτυγχόντες,
ἐπυροβόλησαν καὶ αὐτοὺς φεύγοντας καὶ ἐρόνυσταν. Τῇ δὲ 13ῃ
τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπέβλεψεν οἱ αὐτοὶ εἰς τὴν ἐν Φρυγγάδες οἰ-
κίαν τῆς Νίτσας Ἰωάν. Σταυρίδου, θυγατρὸς Κ. Μπισνοῦλα, καὶ
ἀφώρουν αὐτῇ· πᾶσαν τὴν κινητὴν περιουσίαν, συνισταμένην
εἰς χρυσάκια, τιμητὰ πρᾶγματα καὶ μεταξινὰ ἐνδύματα βίβλιν
καὶ ὁμοιωτὰς τὴν τρίτην πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ὥραν (1).

Ἡ διακώσις τοῦ τιμακχεστέτου τῆς ἰδιοκτησίας τίτλου τοῦ Ζαγορίου.

1.

Τὸ Ζαγόριον κατὰ τὸ ἔτος 1788 συνίστατο ἐκ χωρίων 48,
ὧν τὰ μὲν αὖτοις Μηνᾶ καὶ Μεσοῦτον ἔσαν καὶ εἴνε
κλειροτόρια τῆς μονῆς Ἀρτοίστης, τὰ δὲ Βοϊδομάτη καὶ
Ἄλκον τερτὶον γένησι Καρχηουρατῶν, τὰ λοιπὰ πάντα
ἀτελῆ σχεδὸν ἦσαν μητροκομίαι. Ἐκ τούτων δὲ τὰ μὲν Δο-
λιανὰ ἐβυνόθη νὰ μετατρέψῃ ὁ Ἄλκῃ εἰς γένησιον αὐτοῦ ἀπὸ
τοῦ 1792 διὰ παντός, τὰ δὲ Κόκκινον Ἐβινὸν μόνον ἐπὶ δύο
περίπου ἔτη, ἱκανοχρησθεὶς ν' ἀποδόσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῶν

κύττα σελίδα μας 189

1) Ἡ δημόδης μεῦσα δι' ἀσμάτων ἐκτροπιδεὶ τὰ φρικαλέα
τούτων κακοεργήματα, ὅπως παραδόσῃ εἰς τὴν κεντρικὴν τῶν ἐπι-
χορμίων γενεῶν τὰ ὀνόματα αὐτῶν τε καὶ τῶν προστάτων καὶ συν-
ηγέρων αὐτῶν καὶ πρὸς αἰώνιον αἶσχος τῶν ἀπογόνων των.

169) Σημείωσί μου :

Α') Βάνω «κλισέ» τὴν σελ. 73 ἀπὸ τὰ «Ζαγορικά» 1889, Μέρος β'
γιὰ νὰ φαίνεται: Ἐν τὸ πῶς εἶναι τυπωμένα τὰ 10 «Ἡπειρωτικὰ Μελετή-
ματα» 1887—1890. Ἐν τὸ πῶς ξεχωρίζω τὸ καίμενο κάθε τελεία, πῆς, κα'
παράγραφο, γιὰ νὰ μπαίνουμε εὐκολώτερα στὸ σοφὸ τους νόημα, κύττα στὴ
σελίδα μας 189 καὶ λῶσαις!

Β') Καὶ τὸ κυριώτερον τῇ θάνῳ «κλισέ» γιὰ νὰ μὴ μᾶς ποῦν οἱ Φαυλο-
κράτες καὶ οἱ δασοκάπηλοι —ντόπιοι καὶ ἑνοὶ— τάχα πῶς εἶναι Ψεύτικος
ὁ τίτλος μας! Ποῦ κα' αὐτὸς μονάχα φτάνει γιὰ νὰ τοὺς ξεσκεπάσει! ("Ὅλοι
οἱ ἄλλοι οἱ τίτλοι μέσα σὲ (...) παρενθέσεις καὶ γραμμῆς λαογραφικῆς
—στὰ Ζαγορίσια— εἶναι ὅλοι μου. Ὅπως καὶ ὅλα ὅσα εἶναι γραμμένα λαο-
γραφικὰ, γιὰ νὰ ξεχωρίζουν εὐκολὰ τὰ σοφὰ καίμενα τοῦ Λαμπρίδη μας καὶ
Τσιγαρή!)

Γ') Τ' ἀπάνω τὸ κομμάτι μαζὺ μὲ τὴν σημείωσί του 1, εἶναι τὸ πατινὸ

ἀπὸ τὰ «Δεινοπαθήματα». Ἐκεῖ ποῦ μᾶς μολογάει ὁ Λαμπρίδης τὸ τί τράδηξε τὸ Ζαγόρι ἀπὸ τοὺς τοτεσνοὺς κλέφτες! Κι ἀπὸ τοὺς «Διάπηδες» κι ἀπὸ τοὺς... «Θκοὺς μας» = «ἀντάρτες» ἐδῶ, «μέσα» «στὸ Ροιμέγκο» καί... Ληστάδες καὶ φονιάδες στὸ Ζαγόρι! Ποῦ κόστισαν: 60.000 λίρες σὲ λίτρα κ.λ.π. στὸ Ζαγόρι! Ποῦ ἀνάγκασαν 600 φαμπλιές ἀρχοντικές νὰ ξεπατριστούν ἀπ' τὸ Ζαγόρι τὸ 1878—1883, μὲ τὰ «Λυκουρσιανά»!

(Ἐτότες ἔφχει κι ὁ μακαρίτης, πιά, Γεωργιάδης ἀπ' τὰ Ἀπάνου Ζδνά. 5 χρονῶν, τὸν πῆρε ἡ Μάνα του καὶ πῆγαν στὰ Μπιτώλια — στὸν πατέρα του, ἔπως μοῦ μολόγησε κάποτε. Κι ἡ Μανούλα μου 4—5 χρονῶν ἐτότες τὴν πῆρε ὁ πάπους της, ὁ Τσέτσης — ὁ ἀντρας τῆς Μαρίας τῆς Κνέλου, ποὺ αὐτὴ μιάζω ἐγώ, κι πῆγαν στὰ Γιάννινα στ' ἀρχοντικὸ τοῦ Τζινόπουλου. ποὺ τὸ σπασε κι ἓνα πολύτιμο δάξο).

Εἶναι τὸ τρίτο ἀπ' τὰ 15 μεγάλα κακά ποῦ μᾶς ἔβηκαν στὸ Ζαγόρι μέσα στὰ τελευταῖα 150 χρόνια! Κύττα σελίδες μας 99 καὶ 213. Τέτοιο Ἱμπρέτι πῆραν οἱ Ζαγορίσιοι ἀπὸ τοὺς τοτεσνοὺς κλέφτες ποὺ ὅταν τὸ 1914—1915, ποὺ ἀρχίνησαν οἱ δασκάλοι νὰ μᾶς μαθαίνουν «κλέφτικα τραγούδια» οἱ γονεοὶ μας, πάλιναν στοὺς δασκάλους καὶ τοὺς ρωτοῦσαν μὲ λαχτάρια:

—«Τί; κλέφτες θὰ τὰ κάνετε τὰ παιδιὰ μας;»

Τὰ «Δεινοπαθήματα» θὰ τὰ ἐγάλουμε κάποτε φτάνει νὰ μᾶς βοηθήσει καὶ Σὺ! Κόθοντας ἀπὸ τὴ χαψιά σου! Ὅπως τὸ ἴδιο κάνουν κι ἐγὼ κι ἐς ὅταν γαί-ναι ἀπὸ λίγο—λίγο ἡ «Ζαγορίσια Ἱστορία!». Γιὰ ἄνδρα, κι ὡς τότες, κύττα στὲς σελίδες μας: 77—80 καὶ 99: «Οἱ Κλέφτες στὸ Ζαγόρι» — μὲ δυὸ λόγια—εἰ χρονολογίες τους.

Δ') «Ὁ κοινοφελὴς Σωτήριος Κοφίτης» ποὺ λέει, ὁ πάπους μου—ὁ πατέρας τοῦ πατέρα μου—ὁ Σ. Χ. Φανίτσιος, γραμμένος μὲ τὸ παρατσούκλι μας, ποὺ μᾶς ἐγῆκε ἀπὸ τὴν «Κοφίτσου» τὴ μάνα του τὴ Λένη (στ' ὄνομά της: Λέγκω ἡ πρώτη ἀδερφή μου) ποὺ κουφάθηκε στὸν Αἰ Νικόλα, ἀπὸ τὸν κρῶν τὸν ἀέρα ποὺ φύσουςε ἐκεῖ, παῖνοντας γιὰ τὸ χωράφι μας στὰ Πουλόσια. (Γιὰ τὸ χωράφι μας στὰ Πουλόσια κύττα στὰ «Βουνίσια μας χωριά» σελ. 18).

Γλέπετε ἐτότες, κι ὡς τὰ 1915, ὅλα τὰ Μπουλμπουζάνια ἦταν κι αὐτὰ νοματιάτικα=μικροϊδιόχτητα, ἔπως κι ὅλη ἡ Γῆς ἡ Ζαγορίσια: «Δασωμένη—ξεδασωμένη!».

Ὁρφανὸ παιδί εἶχε ξενιτευτεῖ στὴ Μαρώνια (Θράκης) ὅπου ἔφκιανε σακιά τράϊα καὶ ὕστερα στὴ Βλαχιά φούρναρης. Τὶς λίρες τίς κουδάλισε μὲ τὸ «τσάκι»=δισάκι. Κι ἀγόραζε ἀράδα σπίτια στὸ χωριὸ μ' ὅλες τίς μπάστι-νες. Γιὰφτὸ κι εἶχαμαν τόσα κτίρια: 3 μᾶς ἔκαψαν οἱ Τούρκοι τὸ 1912 καὶ 4 οἱ Γερμανοὶ=29 νοντάδες, κρεδάτες, κελάρια κι ἀποθήκες! (ἡ ζημιὰ μας=3—4 χιλιάδες λίρες χρυσῆς) χωρὶς καμιὰ ἀποζημίωσι ἔπως κι ὅλοι οἱ Καμέ-νοι!... (Ὅποιος δὲν «κάηκε» ποτές του καλύτερα νὰ μὴ τὰ διαβάσει αὐτά! δὲν ἔχει ἰδέα ἀπὸ «φωτιά» καὶ δὲν καταλαβαίνει...). Ἐκτὸς ἂν ποῦμε ἀποζημίωσι τὸ ὅτι μᾶς πῆραν καὶ τὴ Γῆς!!! Μάλιστα! Τὸ 1912 εἶχαμαν ἰδιοκτησία σὲ 60 μεριές τόπο μὲ 130 συνορίτες! (Κάπου 200—300 στρέμματα.) Χωράφια, ἀμπέλια, κηπάρια, τσιαιρία, κλαδοτόπια κι ριμάνια κι ριμανάκια ποὺ κόδαμαν τὰ καψόξυλα κ.λ.π. χρειαζομένη ξυλίκη! μὲ τὸ Ζαγορίσιο τὸ Νόμο: «ὁ κα-θένας στὸν θρόνο του τὸν τόπο!». Τὸ ξακουστὸ «Ζαγορίσιο Νοικοκυριὸ κι Τάξι»!

Καὶ τὸ 1915, ἀφοῦ ἤρθε τὸ Ἑλληνικὸ κι ἀποκατόπι, χωρὶς νὰ ρωτήσουν οἱ Φαυλοκράτες τίνος εἶναι ὁ τόπος στὸ Ζαγόρι καὶ νὰ μᾶς δάλουν νὰ γράψουμε τὸ ἐθιμικὸ κτηματολόγιό μας στὸ κάθε χωριό, μᾶς τὰ πῆραν γιατί τάχα ἦταν τοῦ Σουλτάνου! καὶ τοῦ Τουρκικοῦ Δημοσίου! κι ἄς μὴν ὀρίζαν στὰ χωριά μας οἱ Τούρκοι οὔτε ἓνα δεντράκι! Ὅπως τὸ ἀποδεικνύει καὶ τοῦτο τὸ βιβλίο.

Μᾶς ἄφ'καν μονάχα τὰ σπιτοτόπια κι ὅση Γῆς δ'ἔλεβαν μὲ τὰ... θελίαι! Κι αὐτὰ ὄχι ἀπὸ ἰδιοκτησία! Μὰ ἀπὸ χρησικτησία!! Κι ἄς τάχει ἀγοράσει τὰ πλειότερα ὁ πάπους μου! Ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ζαγορίσιοι! Γιατὶ στὸ Ζα-

γόρι ως τὸ 1915 περνοῦσαν οἱ ἀστικοὶ Νόμοι: «τῆς πούλησέως καὶ τῆς ἀγο-
ρᾶς»! Τώρα ἀπ' τὸ 1915 κι κατόπι πού μᾶς κατήγγησεν «τ' ἀστικὸ καθε-
στῶς» στὸ Ζαγόρι τώρα σταματήσανε κι αὐτοὶ οἱ ἀστικοὶ Νόμοι: τὸ πάρε —
δόσε! Κι ἔτς πάει κατὰ διαβόλου τό... ἐλευθερωμένο ἀπὸ τὴν ἰδιοχτησία του
Ζαγόρι μας!!!

Ε') "Ὅσο γιὰ τὸ «ὁ κοινωφελὴς» πού λέει ἦταν πού ἔδونه δανεικὰ (κι
ἀγύριστα!) ἀδέρτα στὸν κόσμο τὸν παρά του, πού εἶχε καζαντήσει στὰ «Ἐρη-
μα τὰ Ξένα»!... "Ὅταν τὸ σκότωσαν, 12—10—1889, βρέθηκαν στὸ σπίτι μας
«ὁμόλογα» γιὰ 500 λίρες κι ἀπάνω πού χάθηκαν ὅλες... Μὰ κι ἐκεῖνες πού εἶ-
χε κρυμμένες στὸ σπίτι—σὲ πολλὲς μεριές, πάλι τίς χάσαμεν! Τίς θρῆκε ἓνας
γεῖτονάς μας. Τὸ 1912, ὅταν κατήκαμαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους (=τὸ τέταρτο ἀπ'
τὰ 15 μεγάλα κακὰ στὸ Ζαγόρι). Δύο κοπάνες—σκαφίδες λίρες ἦταν! ὅπως
μαρτύρησε ἡ μακαρίτ'σα ἡ Καντζιούρω πού τίς ἔπλυναν μὲ τὴν κοπέλα της
τῇ Φεδρουῖνα, γιατί εἶχαν καπνιστεῖ!! 2.000 λίρες κι ἀπάνω!...

Στ') Τὸν σκότωσαν ὅξω ἀπὸ τ' ἀμπέλι (ἐτότες — τώρα ρμάνι!) τῆς
Γκαρουφαλιάς στὰ Νικατμπέλα μὲ παρασπόρια. Γυρνοῦσε μὲ τὸ μπλάρι φουρ-
τουμένο θαλάνι καὶ μιὰ φάσα! Ἀπὸ τὸ Μεγαδέντρο, σπαρμένο σιτάρι. Ἐτό-
τες καὶ στὰ Μεγαδέντρα — ὅπως καὶ σ' ὅλον τὸν τόπο μας στὸ Ζαγόρι —
νοικοκυραῖοι ἦταν οἱ χωριανοί! Κατόπι, τὸ 1915, «... ἔγιναν ... τοῦ Τουρκι-
κοῦ Δημοσίου!» καὶ ἔτς πάει τ' Ἀστικὸ Καθεστῶς ἀπ' τὸ Ζαγόρι μας!

Ζ') Ἐνα ἀπ' ἀπτὰ τὰ τραγούδια, πού λέει στὴ σημείωσί του ὁ Λαμπρί-
δης, εἶναι ὁ πιὸ ὁμορφώτερος γυναικίσιος χορὸς σ' ὅλο τὸ Ρομέηκο! Μεγαλο-
πρεπέστατος! Μὲ μακρυὰ φουστάνια. Τὰ ποδάρια νὰ μὴ σηκώνονται ἀπ' τὸ
πάτωμα ἔναν πόντο! Οὔτε νὰ φαίνονται πὼς κουνιοῦνται! Μόλα ἐκεῖνα τους
τὰ πολιτισμένα τους τσακίσματα!.. Μονάχα σ' ἓνα Μπαλέτο (τὸ Μπουλσὸ)
εἶδα ἔναν τέτοιο χορὸ καὶ νόμισα πὼς ἦμουν στίς ζαγορίσιες κρεβάτες μας!...
Ζαγορίσια μεγαλεῖα τὰ θυμάσαι γιὰ νὰ κλαῖς!

«Μᾶς ἦρθε ἡ ἀνοιξι: πικρή, μουρ Μπουλουνάσαινα!
Τὸ καλοκαίρι: μάδρο, κυρὰ Φραγκούλινα!
μᾶς ἦρθε κι ὁ χινόπωρος: μάδρος—φαρμακωμένος!...»

Ἄμ τ' ἄλλο «τῆς Ψάθας»:

«Τοῦ Χατζῆ Γιώργου ἡ ἀνεψιά! τοῦ Ρήγα ἡ θυγατέρα!
Γιὰ ἰδὲς καμάρι πού κρατεῖ! καμάρι πού σοῦ σέρνει!
Κι ἀπ' τὸ φλουρί δὲ φαίνεται! κι ἀπ' τὸ μαργαριτάρι!
Κι οἱ κλέφτες τὴν ἀγνάντεψαν! Πάηκαν γιὰ νὰ τὴν πάρουν!»

Κι αὐτὴ ἡ Ζαγορίσια (Σκαμνελιώτισσα;) δὲν λογιάζει οὔτε τὰ καμαρωτὰ
της νειάτα, πού θὰ τὰ τσαλαπατήσουν οἱ κακοῦργοι—παίρνοντάς την σκλάβα,
οὔτε τὰ φλωριά της, οὔτε τὰ μαργαριτάρια της! Αὐτὴ νοιάζεται μονάχα γιὰ
κεῖνο πού τὴ θερίζει στὰ «φυλλοκάρδια» της! =τὸ παιδόπ'λο της:

«Σταθεῖτε παληκάρια μου!» «Σταθεῖτε μου λεδόντες!»
«νὰ λύσω—δέσω τὸ παιδί!» «νὰ τὸ θυζᾶξω ἢ σκύλια!»
«νὰ τὸ χορτάσω θύζαγμα!» «νὰ τὸ χορτάσω γάλα!»
«νὰ τὸ χορτάσω χάιδεμα!» «νὰ τὸ χορτάσω φίλημα!».

Τέτοιον ἀνθρωπισμὸ! πού καλύτερος δὲ ματαγίνεται! ἐγὼ τουλάχιστον,
δὲν ἄκουσα σὲ κανένα ἄλλο Ρομέηκο τραγούδι! Κι οὔτε λέω νὰ εἶναι
στὰ Φράγκικα—μακάρ' στ' Ἀμερικάνικα...

Ἰωάννου Λαμπρίδου, ἱατροῦ ἐν Ἰωαννίνοις
Ἡπειρωτικὰ Μελετήματα, Τεῦχος Δεύτερον
ὁ Τεπελενλῆς Ἀλῆ Πασᾶς
Ἐν Ἀθήναις τύποις Βλαστοῦ Βαρβαρρήγου 1887

(ἀπ' τὴς σελίδες του: 18, 19 καὶ 21—27)

(Ὁ Ἀλῆς πρῶτα: κλέφτης — ἀρχικλέφταρος!)

..ὁ Ἀλῆς μόλις τὸ 15ον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ συμπληρώσας ἔτος (1758), εἰς τὸν ληστρικὸν ἐπεδόθη δῖον, ἵνα πλουτίσῃ.

Διέτρεξε λοιπὸν κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ Παληοπογώνη, ἔνθα οὐ μόνον ἐπιτυχεῖς ληστοπραξίας διενήργησεν, ἀλλὰ καὶ σχέσεις στενοτάτας μετὰ τοῦ εὐφυοῦς καὶ τολμηροῦ ἐκ Σωπικῆς ἱερέως Ἰωάννου Οἰκονόμου Δευτεράτου συνέδεσεν, ἐγκαταστήσας κατόπιν αὐτὸν μὲν ἐφημέριον τῆς μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν, τὴν δ' οἰκογένειαν αὐτοῦ τε καὶ ἐτέρων Σωπικιωτῶν εἰς Γκιιάτη.

Εἶτα δὲ εἰσῆλθας εἰς τὸ Ζαγόριον, ἐπιδιώξας ἰδίως τὴν σχέσιν τοῦ ἐκ Καπεσόδου Νούτσου Καραμισίνη, ἀνδρὸς πλουτοῦ καὶ ἰσχυροῦ διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μάλιστα παντοδυνάμων συγγενῶν του, καὶ διὰ τοῦ ἐκ Δουδρᾶς, ἣν κυρίως ἐλαφυραγώγησε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, Γεωργίου Λαδιᾶ φιλίαν μετὰ τούτου στενοτάτην συνέδεσεν.

Ὁ Ἀλῆς πλήρης χαρᾶς ἐκ Ζαγορίου ἐπανακάμψας, προαγωγὴν ἐκείθεν, μέλλον καὶ σύστασιν ἀναμένων καὶ προαισθανόμενος, διῆλθε τὸν δῖον αὐτοῦ ἐπὶ τινι ἔτη ποτὲ μὲν ὡς φύλαξ τῆς τάξεως τῆς φίλης αὐτοῦ Ζαγοριᾶς καὶ ὡς ἀγροφύλαξ χωρίων τινῶν τῆς Λιντζουριάς, συνηθέστερον ὅμως εἰς ληστοπραξίας καθ' ὅδον μάλιστα ἐπιδιδόμενος πρὸς διατήρησιν τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ.

..ὁ Ἀλῆς μεγάλῃς τυχοδιωκτικῶν συμμορίας ἀρχηγὸς γενόμενος (1763).

..ληληταὶ καὶ πολλὰ τοῦ Ζαγορίου χωρία καὶ γενναίως παρὰ τοῦ φίλου του Καραμισίνη ἀνταμείβεται πρὸς διαιώνισιν ἀταξίας ἐν Ζαγορίῳ! Πολιορκηθεὶς δὲ μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ ἀποσπασμάτων τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν περιόικων ἐχθρῶν του ἐν τῇ μονῇ τῶν Ταξιαρχῶν ἐσώθη διὰ τῆς ἐτοιμότητος τοῦ πνεύματος τοῦ ἐφημερίου αὐτῆς, θέντος αὐτὸν εἰς κάδον τυροῦ καὶ διὰ τοῦ ἀρχιποιμένου τῆς μονῆς ἐκείθεν αὐτὸν ἐξαγαγόντος.

170) Σημείωσί μου :

—«Ζαγοριά» = ἄλλη ἐπαρχία στ' Ἀργυρόκαστρο ἀντίκρου.

—Ἐδῶ ὁ Λαμπρίδης μας μᾶς μοιγᾷ τὸ πῶς οἱ Ζαγορίσιοι τὸν Ἀλῆ τὸν ἔκαναν καὶ τὸν ἔβαλαν Πασιᾶ (Βασιλιά) στὰ Γιάννινα! Ὅπως τάδε κοῦλε ἔδαναν αἱ «Μεγάλαι Δυνάμεις» τοὺς Βασιλιάδες σ' ὅλα τὰ Βαλκάνια! Πολλοὶ ξένοι τὸν Ἀλῆ Πασιᾶ τὸν γράφουν Βασιλιά! Κι' ὁ Σπ. Ἀραβαντινὸς στὶς σελίδες του 268—269 ἔχει χάρτη «τοῦ κράτους τοῦ Ἀλῆ Πασιᾶ τοῦ Τεπελενλῆ»!

Σχετικὰ κῦττα καὶ στὶς σελίδες μας: 189, 190 ποὺ λέει: «... ὁ ἀχάριστος...», ποὺ εἰς τὸ Ζαγόρι «... ὥφειλεν ὁμολογουμένως τὴν προαγωγὴν του...», ποὺ καὶ «ι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ βάλομε ἐδῶ! Ὑστερα καὶ τὸ κομμάτι αὐτὸ εἶναι ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν Ζαγορίσια μας Ἱστορία!

Καὶ δὲν εἶναι κι λίγο πράμα αὐτό! Γιὰ φαντάσου! Οἱ... ἀχτήμονες Ζαγορίσιοι (ἔτι δὲν μᾶς λένε οἱ Δασοκάπηλοι; ποὺ ἀρπάζουν τὶς ἰδιοκτησίες

(‘Ο ‘Αλῆς κατόπι... Β’ Πύρρος!;)

‘Ο ‘Αλῆς ἔτραφε μεγάλας ιδέας. “Ἦνα δ’ ἐπιτύχη τούτων οὐ μόνον ἄτιμα καὶ φοβερά μέσα μετεχειρίζετο, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐνοίαν τῶν ἰσχυρῶν ἐθήρυνε καὶ σχέσεις καὶ φιλίας μετ’ αὐτῶν νὰ συνάψῃ κατεγίνετο, ὅπως ὁ Πύρρος, καί-
τοι διάφορος ὁ σκοπός.

Διὰ τῶν σχέσεων αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1758 μετὰ τοῦ Νούτσου Καραμισίνη, φίλου στενοῦ καὶ τοῦ ἀρματωλοῦ Παλαιοπούλου τυγχάνοντος, συγγενοῦς δὲ πλησιεστάτου τοῦ ἐκ Καπεσέδου Χρ. Πασχάλογλου, ἱατροῦ καὶ συμβούλου τεσσάρων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Σουλτάνων, ἤρξατο νὰ ἐπιδιώκῃ τοιαύτας καὶ μετ’ ἄλλων ‘Ελλήνων τῆς Θεσσαλίας καὶ ‘Ηπείρου καὶ ἰδίᾳ Ζαγορισίων, ὧν συγγενεῖς καὶ συνεγγχώριοι, οἱοὶ ὁ Κ. Μαρῖνος, ὁ ‘Ι. ‘Ρέσσος κ.τ.λ. ἰσχυρὸν ἐν τῇ βασιλευούσῃ.

‘Ελεηλάτει ὁμως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐπίτηδες, ἵνα ἀφυπνίσῃ καὶ κεντᾷ τοὺς κατοίκους αὐτῶν πρὸς συντονωτέραν ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ ἐνέργειαν καὶ μέριμναν.

Οὕτω λοιπὸν οὐ μόνον ἐν Ζαγορίῳ καὶ ἀλλαχοῦ ἰσχυραὶ μερίδες ὑπὲρ αὐτοῦ εἰργάζοντο, ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν Θεσσαλίαν καὶ ‘Ηπειρον πεποίθη-
σις καὶ κοινὴ γνώμη ἐσχηματίσθη, ὅτι μόνος ὁ ‘Αλῆς ἠδύνατο νὰ περιστείλῃ καὶ καταπαύσῃ τὰ ὑπὸ τῶν Τουρκαλθανῶν ἐν ταῖς χώραις ταύταις διαπραττό-
μενα κακουργήματα.

Διὸ καὶ εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον (1784) τοῦ Κούρτ Πασᾶ οὗτος, σπεύσας καὶ συνεννοηθεὶς (18 ‘Ἰαν. 1785) μετὰ τοῦ Ν. Καραμισίνη (Πανθ. Τ. ΙΕ’ σελ. 261), κατορθοί, ἵνα διορισθῇ κατ’ ἀρχὰς μὲν τοποτηρητῆς τοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ ὁδοφύλακος, μετ’ οὐ πολὺ δὲ (1786) Βεζύρης τῆς Τρίκκης καὶ ἀνώτατος ἐπόπτης τῶν ὁδῶν τῆς ‘Ρούμελης.

“Ἦνα δὲ πάντα ταῦτα κατορθώσωσιν οἱ Ζαγορίσιοι ἐν Κωνσταντινουπόλει οὐ μόνον φίαθον διὰ τοῦ περιωνύμου ἐκείνου Γεν. τοῦ Ζαγορίου προσητώτος τοῦ ἐκ Βραδέτου Νούτσου Κοντοδήμου ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου ‘Αἰδούλ Χαμήτ τοῦ Α’ ἔκαυσαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπαιτούμενας δαπάνας διὰ τοῦ ἐκ Νεγάδων Α. Στα-
θα κατέβαλον πρὸς ἐπίτευξιν καὶ ἐκδοσιν τοιοῦτου διορισμοῦ.

Καὶ ὁ διορισμὸς ὁμως οὗτος τὸν φιλόδοξον ‘Αλῆν, τὴν διοίκησιν ‘Ιωαννί-
νων πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν σχεδίων αὐτοῦ εὐχερεστέραν ὄνειρευόμενον, δὲν ἱ-
κανοποίησε.

Διὸ καὶ πᾶσαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ πρὸς ἐπίτευξιν καὶ τῆς θέσεως ταύ-
της στρέψας μυρία μηχανᾶται καὶ διενεργεῖ.

Μεταβαίνων εἰς Θεσσαλίαν, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ εἰρημέ-
νην ὑπηρεσίαν, διέρχεται τοῦ Ζαγορίου, λεηλατεῖ ἐπίτηδες χωρία τινὰ καὶ
συνεγνοεῖται μετὰ τοῦ Ν. Καραμισίνη καὶ ἄλλων ἰσχυρῶν αὐτοῦ ἀνδρῶν.

μας;), αὐτοὶ οἱ... Δουλοπάροικοι Ζαγορίσιοι νᾶχουν τὰ μέσα στὸ Σουλτάνο
νὰ ἀνεβάξουν καὶ νὰ κατεβάξουν Πασιάδες!!! Γιὰ φαντάσου... ‘Α χ τ ή μ ο -
ν ε ς ‘Α ρ χ ο ν τ ᾶ δ ε ς!!!

Μόλις δὲ τὴν σατραπείαν τῆς Τρίκκης ἀναλαβὼν ἀποστέλλει μυστικῶς τῷ τρόπῳ ληστρικῆς συμμορίας, αἵτινες διήρπασαν καὶ ἐλαφυραγωγῆσαν πολλὰς διαφόρων τιμημάτων τῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων οἰκίας, ἐν αἷς καὶ τὴν τοῦ Νικολάου Τσιγαρᾶ εἰς Βραδέτον, διότι οὗτος ἀντενήργει μετὰ τῶν Ζαγορισίων Β. Πάδου, Γ. Κρομμύδα καὶ ἄλλων ἐν Κωνσταντινουπόλει κατ' αὐτοῦ.

Αἱ ληστρικάαι δ' αὐταὶ ἐπιδρομαὶ συνετέλεσαν πρὸς κορύφωσιν τῶν δεινῶν τῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων, ἣ δὲ ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ ἐργαζομένη Ζαγορισιακὴ μερίς ἠναγκάσθη καὶ αὐθις νὰ καύσῃ ψάθαν (1786) διὰ τοῦ Νούτσου Κοντοδήμου ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου καὶ προκάλεσε φερμάνιον πρὸς ἀποκεφάλισιν τοῦ διοικητοῦ Ἰωαννίνων Σουλεϊμάν Πασᾶ τοῦ Γ', παρασκευάζουσα οὕτω τὴν ὁδὸν πρὸς κατάληψιν τῆς διοικήσεως Ἰωαννίνων ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ.

Ἄλλ' εἰ καὶ μετὰ τὴν ἀποκεφάλισιν Σουλεϊμάν Πασᾶ τοῦ Γ' βίαιοι καὶ ἐμφύλιοι συγκρούσεις μεταξὺ τῶν εὐγενῶν Μωαμεθανῶν τῆς πόλεως Ἰωαννίνων συνέδρσαν, φόνοι δὲ πολλοὶ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ἐγένοντο, καὶ τὰ ὄργανα τοῦ Ἀλῆ ὑπεξέκαλον διὰ παντὸς τρόπου τὰς μεταξὺ τῶν προκρίτων ὀθωμανῶν ἐριδας, ἐν τούτοις διὰ τῶν ἀντενεργειῶν τῆς κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ Ζαγορισιακῆς μερίδος παρὰ τῷ Μεγάλῳ Βεζύρῃ καὶ τῶν μυθωδῶν τῆς συζύγου τοῦ τέως ἀποκεφαλισθέντος διοικητοῦ θυσιῶν ὑπὲρ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς, τὰ σχέδια τοῦ Ἀλῆ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ναυαγοῦσι, διότι διοικητὴς Ἰωαννίνων διορίσθη ὁ πρῶν ἀστυνόμος Ἀληζότ Πασᾶς.

Ἐπειδὴ ὁμιως καὶ μετὰ τὸν διορισμὸν τοῦτον αἱ ἀνησυχίαι τῆς πόλεως Ἰωαννίνων ἐξηκολούθουν, οἱ δὲ μεταξὺ τῶν Μπέυδων διαπληκτισμοὶ ἠδύξανον, ὁ Ἀλῆς προτροπῇ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἡπείρῳ ἐν γένει ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωνιζομένων, πρόσφορον καὶ κατάλληλον τὴν περίστασιν νομίσας, συνάγει στρατὸν καὶ τὸν Ὀκτώθριον τοῦ 1788 ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κυβερνήσεως ἐπιφαίνεται πρὸ τῶν Ἰωαννίνων.

Ἡ ἐμφάνισις ὁμιως αὐτοῦ ἦνωσε τοὺς τέως διαπληκτιζομένους καὶ ἐρίζοντας πρὸς ἀλλήλους εὐγενεῖς ὀθωμανοὺς, αἵτινες ἐν ἀκαρεῖ ὁμονοήσαντες συνέρχονται πρὸς σύσκεψιν, συλλέγουσι στρατὸν καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀσὴμ Μπέυ, ἐγγόνου τοῦ Χατζῆ Ἀχμέτ Πασᾶ, τοῦ δισεγγόνου τοῦ Τζιελαλή Πασᾶ Ταχίρ Πασᾶ, ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ, ὑπὲρ αὐτοῦ παραιτηθέντος ἕνεκα γήρωος, ἐκστρατεύουσι κατὰ τοῦ Ἀλῆ. Συμπλοκῆς δὲ γενομένης εἰς τὸ χωρίον Παδοτόδι, ἡττῶνται μὲν καὶ ἀποκρούονται οἱ Ἰωαννῖται, ὀπισθοχωρεῖ ὁμιως καὶ ὁ Ἀλῆς, ὥς μὴ ἔχων στρατὸν ἱκανὸν νὰ εἰσπορήσῃ καὶ κυριεύσῃ τὸ φρούριον, καὶ μετὰ τῶν Ζαγορισίων περὶ τοῦ πρακτέου συσκέπτεται.

Ἐκρίθη δὲ καὶ ἀπεφασίσθη ἡ διὰ παντὸς τρόπου διαίρεσις ἀπ' ἀλλήλων τῶν ἐν Ἰωαννίνοις Μπέυδων.

Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου ἐθεωρήθη κατὰ πρότασιν τοῦ Ν. Καραμισίνη ἡ διὰ παντὸς τρόπου ἐπιδίωξις τοῦ γάμου τοῦ Ἀλῆ μετὰ τῆς Ζιλιχάκως θυγατρὸς τοῦ εἰρημίνου Ταχίρ Πασᾶ καὶ χήρας Ἀχμέτ Μπέυ, υἱοῦ Μεχμέτ Πασᾶ.

171) Σημείωσί μου :

— Ἐκαιγαν ψάθαν ἔξω ἀπὸ τὸ παλάτι τοῦ Σουλτάνου (δείγμα θυσίας γιὰ νὰ τοὺς δεχτεῖ;...)

«μυθωδῶν... θυσίων»; = παραμυθένιες, ψεύτικες; ἢ ἀφάνταστες;

(Κι ἀποκατόπι οἱ Ζαγορίσιοι, τὸν Ἀλῆ, τὸν κάνουν
Πασιὰ στὰ Γιάννινα!)

Ὁργανα δὲ πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ συνοικεσίου τούτου ἐκλέγονται Ζαγορίσιοι, ἐν οἷς καὶ ὁ ἐκ Δοδρᾶς Γ. Λαδιᾶς, φίλος τυγχάνων Ἀλῆ Μπεῦ τοῦ υἱοῦ Ἱμπραήμ Πασᾶ, ὃς ἄσπονδος ἦτο ἐχθρὸς τῶν ἐν Ἰωαννίνοις σατραπεύοντων.

Τὸ ἄσπονδον μῖσος τοῦ εὐγενοῦς τούτου ὀθωμανοῦ πρώτου ἐξαδέλφου τοῦ συζύγου τῆς Ζιλχάκως πρὸς τὴν ἡγεμονεύουσαν ἐν Ἰωαννίνοις θεῖαν τοῦ Ἀἰσέ, ἡ μεγάλη αὐτοῦ ἐπιρροή ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς Ζιλχάκως καὶ ἡ γεννηθεῖσα ζηλοτυπία τοῦ νεαροῦ Μπεμπρῆ Μπεῦ, υἱοῦ Ταχίρ Πασᾶ, ὡς παραγκωνισθέντος, κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Ἀσῆμ Μπεῦ, ἀρχηγοῦ τοῦ κατὰ τοῦ Ἀλῆ στρατοῦ ἐκλεχθέντος, ἐπιστέφουσι τὴν ἐπινόησιν τοῦ Ζαγορίσιου.

Νύκτωρ λοιπὸν ὁ Ἀλῆς ἐκ τοῦ παραλιμνίου Περάματος μεταβαίνει δι' ἀκατίου εἰς Ἰωάννινα ἄγνωστος καὶ μετ' ὀλίγων σωματοφυλάκων καὶ τελεῖ τοὺς γάμους αὐτοῦ μετὰ τῆς Ζιλχάκως κατὰ τὴν ἐν Ἰωαννίνοις σωζομένην παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς παράδοσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀσλάν Μπεῦ, πάππου τοῦ νῦν ζῶντος Μετκό Μπεῦ, υἱοῦ τοῦ Μουρτεζᾶ Μπεῦ, καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον ὅποιον θράσος!

Υπάρχει ὁμοιως καὶ ἑτέρα ὀθωμανικὴ παράδοσις, καθ' ἣν οἱ γάμοι τοῦ Ἀλῆ μετὰ τῆς Ζιλχάκως ἐτελέσθησαν οὐχὶ εἰς τὴν εἰρημένην οἰκίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐν τῇ φρουρίᾳ οἰκίαν τοῦ πενθεροῦ τῆς Ζιλχάκως Μεχμέτ Πασᾶ, εἰς ἣν εἰσῆλθεν ὁ Ἀλῆς διὰ τῆς παραλιμνίου θυρίδος. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ὁ Ἀλῆς δὲν ἐτόλμησε τότε νὰ εἰσέλθῃ εἰς Ἰωάννινα, ἵνα νυμφευθῇ τὴν Ζιλχάκω, φοδούμενος μήπως συλληφθῇ, οὐχ ἦττον ὁμοιως φαίνεται βέβαιον, ὅτι ἐγίνοντο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πᾶσαι αἱ προκαταρκτικαὶ τοῦλάχιστον ἐκατέρωθεν συμφωνίαι περὶ τοῦ γάμου τούτου καὶ συνεννοήσεις.

Διότι ὁ Ἀλῆς ὑπῆρξε τῇ ὄντι σύζυγος τῆς γυναικὸς ταύτης, ἔστω καὶ ἐραδύτερον (1).

Ἡ ἐπίτευξις τοῦ συνοικεσίου τούτου ἐνέσπειρεν εὐθὺς μῖσος ἀδιάλλακτον καὶ διχόνοιαν μεταξὺ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις Μπεῦδων. Διὸ καὶ αὐθωρεῖ ἡ ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ σχηματισθεῖσα μερίς πέμπει εἰς Κωνσταντινούπολιν πρεσβεῖαν, ἵνα ἐξαιτήσῃ τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ὡς τοποτηρητοῦ τῆς διοικήσεως Ἰωαννίνων.

Ἀλλ' ἡ Πύλη, ἀνθισταμένου τοῦ Μεγάλου Βεζύρου ἰδίως, ἀπέπεμψε τὴν πρεσβεῖαν διατάξασα συγχρόνως τὸν Ἀλῆν, ἵνα ταχέως ἐπανέλθῃ εἰς Τρίκκην.

Τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὁ ἀνυπομόνως καὶ ἐναγωνίως τὸ φερμάνιον τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ἀναμένων Ἀλῆς μανθάνει παρὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζαγορίσιων, οἵτινες συγχρόνως προέτρεπον αὐτὸν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς πραξικόπημα.

Ὁ Ἀλῆς συνεννοεῖται μετὰ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις μερίδος αὐτοῦ καί, ἐνῶν προεπορεύοντο οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἄπρακτοι ἐπανελθόντες πρέσβεις, εἰ-

(1) Ἡ Ζιλχάκω καὶ τὸν Ἀλῆν ὑπανδρευθεῖσα ἐφόρει πάντοτε μέλαν μανδύλιν ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς ὡς σημεῖον πένθους καὶ χηρείας μέχρις οὗ ὁ Ἀλῆς ἐδολοφόνησε τὸν δολοφόνον τοῦ πρώτου συζύγου τῆς Καραχούsson, προγονὸν τῆς Ἀἰσέ.

σέρχεται και ούτος κατόπιν αὐτῶν, περιβληθεὶς, λέγεται, καὶ τὰς ἱπποῦριδας τοῦ Μεχμέτ Πασᾶ, μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς Ἰωάννινα καὶ γίνεται δεκτὸς ὑπὸ πάντων τῶν εὐγενῶν ὀθωμανῶν Ἰωαννίνων, ἐχθρῶν του καὶ φίλων, ἐν παρατάξει καὶ εἰς προῦπάντησιν αὐτοῦ ἐξεληθόντων.

Καίτοι δὲ ἐκ τῆς μετ' οὐ πολὺ ἀναγνώσεως ἐν τῇ πρὸ τοῦ φρουρίου πλατεῖα τοῦ πλαστοῦ ἐκείνου φερμανίου ἀνεκαλύφθη ὁ δόλος καὶ ψευδισμὸς καὶ κινήσεις ὑπὸ τῶν ἐναντίων καὶ διαμαρτύρησις ἤρξατο νὰ γίνηται, ὁ Ἄλῃς ὁμῶς ἐπὶ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ ταχθείσης μερίδος ἐπηρειδόμενος εἰσέρχεται θριαμβευτικῶς εἰς τὸ φρούριον, ἐνισχύει πάραυτα τὴν φρουρὰν αὐτοῦ καὶ ἀποστέλλει τῇ ἐπαύριον εἰς Κωνσταντινούπολιν πρεσβεῖαν, ὅπως ἐξουδετερώσῃ τὰς ἐνεργείας τῶν ἐναντίων, καὶ ταῦτα κατὰ προηγηθεῖσαν συνεννόησιν καὶ ὁδηγίαν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζαγορισίων φίλων καὶ μάλιστα τοῦ δαιμονίου ἐκείνου ἐμπειρικοῦ ἱατροῦ Χρ. Πασχάλογλου, ὅστις τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιτυχίας εἶχε προλειάνει, δωροδοκήσας μάλιστα τὸν Χαλὲτ Ἐφένδην.

Μετὰ τῶν πρεσβευτῶν Ν. Καραμισίνη, Ν. Καραουλάνου καὶ τινος Τσεπελοβίτου, οὗς ὁ Ἄλῃς ἀπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπεμψε συγχρόνως καὶ ἐπενδύτην χρυσοῦφαντον, καθὼς καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Μεγάλου Βεζύρη, θυγατέρα τοῦ Καρα - Ὄσμάνογλου οὖσαν, δυνάστου τέως Ἀτταλειᾶς.

Ἐξελικάρει δ' ἐκείνην, ἵνα συνδράμῃ αὐτὸν εἰς τὸν διορισμὸν του ὡς τοποτηρητὴν Ἰωαννίνων, δημοῦργημα (sic) τοῦ πατρὸς της ὄντα!

Διὰ τούτων λοιπὸν καὶ ἄλλων τοιούτων τρόπων ἐπετεύχθη ἡ ἔκδοσις φερμανίου, δι' οὗ ἀνεγνωρίζοντο τὰ τετελεσμένα γεγονότα καὶ ὅπερ ἐκοιμήθη εἰς τὸν Ἄλῃν ὑπὸ τοῦ Ν. Καραμισίνη, πρὸ πολλοῦ ἤδη, ὡς εἴρηται, ἀγωνιζομένου ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ Ἀλβανοῦ τούτου φίλου του.

«ἐμέσα εἰς τὸ Ζαγόριον.

«ἔφεραν τὸν Ἀλῃ Πασᾶ

«Πασχάλης ἀχ τὴν Πόλι

«Νοῦτσος ἀχ τὸ Καπέσοδο

«Νοῦτσος ἀχ τὸ Καπέσοδο

«Πασχάλης ἀχ τὴν Πόλι

«ἔφεραν τὸν Ἀλῃ Πασᾶ

«ἐμέσα εἰς τὸ Ζαγόριον.

Σημειωτέον δέ, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη μετὰ τοῦ χρυσοῦφαντου ἐπενδύτου καὶ λοιπῶν τοῦ Ἀλῃ δώρων πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Μεγάλου Βεζύρου ἐπενήργησε τοσοῦτον ἐπ' αὐτῆς, ὥστε πᾶν γυναικεῖον μηχανήμα μετέλθην, ἵνα διαθέσῃ ὑπὲρ τοῦ Ἀλῃ τὸν μέχρι χθὲς ἀμετάπιστον σύζυγον αὐτῆς.

Ἐρωτηθεὶς δ' ὁ μέγας Βεζύρης ὑπὸ τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ περὶ τοῦ αἰτίου τῆς μεταβολῆς τῶν διαθέσεών του, ἀπήντησε περίπου τὰ ἑξῆς:

«Οἱ ἄνδρες, ἐφ' ὧν τοιαῦτα τοῦ κράτους συμφέροντα ἐπείδονται, ἀναγκάζονται πολλάκις νὰ ὑποχωρῶσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν γυναικῶν αὐτῶν».

Διὰ τοιούτων λοιπὸν μηχανημάτων, ἐπινοήσεων καὶ ἐνεργειῶν τῶν φίλων αὐτοῦ Ζαγορισίων ἰδίᾳ ἡδυνήθη ὁ Ἄλῃς νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ὄνειρον αὐτοῦ, τὴν διοίκησιν Ἰωαννίνων εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Θεσσαλίας προσαρτήσας.

172) Σημείωσί μου :

— «Ἰπποῦριδας» = ἄλογονοῦρές! Οἱ Πασιάδες (= Μαγιστάνες) στὴν Α' τάξι (τὴν ἀνώτερη) εἶχαν στίς σημαίες τους κρεμασμένους τρεῖς νοῦρές! στὴ Β' τάξι εἶχαν 2 νοῦρές! καὶ στὴν Γ' τάξι εἶχαν μία ἄλογονοῦρά! (τὰ Γιάννινα τοῦ Λαμπρίδη σελ. 42 σημειῖται: 66).

— «Ἐπηρειδόμενος» — βασισόμενος (ἀπ' τό: ἐπηρεῖω = ἀκουμπᾶω - βασίζομαι...).

— «Ἀχ τὸ Καπέσοδο» = ἀπ' τὸ Καπέσοδο.

Ἡπειρωτικά

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ν. ΤΣΙΓΑΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗΝ

Φίλε κύριε Εἰρηναῖε Ἀσώπιε,

Ἵπείκων τῇ προσκλήσει ὑμῶν, ἵνα ἐπιστείλω, ὅ,τι ἂν κρίνω περίεργον καὶ καλὸν περὶ Ἡπείρου, ὅπως τοῦτο συμπεριλάβητε ἐν τῇ πολλοῦ λόγου ἀξίῳ Ἀπτικῷ Ἡμερολόγιῳ ὑμῶν, προθύμως λαμβάνω τὸν κάλαμον καὶ ἐπιστέλλω ὑμῖν περίεργά τινα καὶ ἕτερα ἀξία μνήμης ἐκ τῶν τῆς πεφιλημένης ἡμῖν Ἡπείρου, ἵνα μὴ σὺν τῇ χρόνῳ ἀπολεσθῶσι καὶ ταῦτα, ὅπως καὶ πλεῖστα ἄλλα.

Ἰδίᾳ δ' ἐκτίθημι ἐν ἐπεισόδιον τῆς ἱστορίας τοῦ Ζαγορίου, τοῦ τέως τερπνοῦ τούτου κήπου τῆς καλλιγόνου Ἡπείρου καὶ ἀνεξαρτήτου, οὕτως εἰπεῖν, μέχρι τοῦ 1863, ὅτε κατὰ τὸν μᾶλλον τοῦ ἔτους τούτου, διοικουμένου τὴν Ἡπειρον τοῦ ἀλδανοῦ Ἀκῆφ πασσαῖ, τῇ συνεργείᾳ δὲ καὶ πολλῶν ἐχθρῶν τῆς χώρας ταύτης ἀφηρέθη ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὸ τελευταῖον ἔχνος τῶν προνομίων αὐτοῦ. Οἱ Ζαγορίσιοι ὁμῶς διετήρησαν καὶ διατηροῦσι καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τούτων τὴν ὑπέρροχον ἐν Ἡπείρῳ θέσιν αὐτῶν.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπεισόδιον τῆς ἱστορίας τοῦ τμήματος τούτου τῆς Ἡπείρου παρέδωκεν ἡμῖν διὰ ζώσης ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος Γεώργιος ὁ Γεννάδιος ἐν τῇ τερπνῇ μονῇ τῆς Καισαριανῆς κατὰ τὸ 1848, ὅτε ἐγὼ μὲν τρόφιμος ἐτύγγαχον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου σχολῆς, αὐτὸς δὲ σύμβουλος αὐτῆς καὶ εἰς τῶν σεδαστῶν μοι ἐν αὐτῇ διδασκάλων.

§73) Σημείωσί μου :

—) Ἐδῶ δυὸ Μεγάλοι Πατριῶτες μας, ἀπὸ τὴς περασμένες καὶ τὴς πρὶς μεγαλύτερες «Ζαγορίσιες παρέες», ὁ Γενάδιος ἀπ' τὴν Α' (1810-1820) καὶ ὁ Τσιγαρᾶς ἀπ' τὴν Β' (1860-1891), μᾶς μολουγοῦν ὅχι μονάχα τὸ πῶς εἶχαμαν μισο-ανεξάρτητο Ζαγορίσιο Κράτος μὰ καὶ τὸ πῶς θὰ γίνονταν ντεῖν ἀνεξάρτητο σὰν τὸ Μαυροβούνι! Παρὰ λίγο...

Κι ἔτις θγαίνουν ἀληθινὰ ὅ,τι μᾶς λέει ἐδῶ ὁ Λαμπρίδης: Πῶς στὰ χωριά μας εἶχαμαν ἐτότες (κι ὡς τὸ 1915) καθεστῶς τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς μικροδιοκτησίας, πού κατόπι' ἀπ' τὸ 1915 δὲν ἔχομε, πιά, ἀστικό καθεστῶς στὰ χωριά μας! Δυστυχῶς! Καὶ πού πρέπει νὰ τὸ ἀποδείξωμε εἰς τοὺς ἀρμοδίους γιὰ νὰ μᾶς ξαναδώκουν τὴς ἀρπαγμένους μας περιουσίας! Γιὰ νὰ ξαναγίνει τὸ Ζαγόρι ἀστικό, μικροαστικό Καθεστῶς!

—) «Τὸ 1863» = λάθος; γιὰτί ὁ Λαμπρίδης στή σελίδα μας: 94 λέει τὸ 1868 καταργήθηκαν ντεῖν τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τοῦ Ζαγορίου σὰν μισο-ανεξάρτητο Κράτος. (Τὸ τρίτο κακὸ ἀπὸ τὰ 15 μεγάλα κακὰ πού ἐρῆκαν τὸ Ζαγόρι μας στὰ τελευταῖα 150 χρόνια...). Ἀπ' τὸ 1868 ὡς τὸ 1913 = 45 χρόνια ὄλου-ὄλου ἦταν Τούρκικο τὸ Ζαγόρι!!

Καὶ ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου δὲ τούτου κατάδηλον γίνεται, ὅτι ὁ Ἕλληγ, καὶ ἰδίᾳ ὁ Ἑπειρώτης, ὅσον πλοῦτον καὶ ἂν ἀπέκτα ἐν τῇ ξένῃ, ὅσας τιμὰς, τρυφὰς καὶ χλιδὰς καὶ ἂν εὗρισκεν ἐν αὐτῇ, κύριον καὶ πρῶτον μέλημα εἶχε τὴν ἀνεξαρτησίαν, εὐημερίαν καὶ προαγωγὴν τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Περὶ σώσωμεν λοιπὸν τοῦτο, φίλε κ. Εἰρηναῖε, ἐν τῇ Ἀττικῇ Ἡμερολογίῳ ὑμῶν, ἵνα εὗρωσιν οἱ ἐπιγιγνώμενοι καὶ οἱ μέλλοντες νὰ συγγράψωσι τὴν ἱστορίαν τῆς χώρας ἐκείνης.

(κύττα σημειώσι μου: 174)

...Πολλὰ διέσωσεν ἐκ τῆς ὅλης ἱστορίας τῆς Ἑπείρου καὶ ὁ ἀνάκτορος περὶ τὰ τοιαῦτα ἱατρὸς κ. Ἰω. Λαμπρίδης ἐν τοῖς Ζαγοριακοῖς αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ περὶ τῶν ἐν Ἑπείρῃ κληροδοτημάτων διτόμῳ διδλῖφ αὐτοῦ, ὅπερ τύποις ἐξέδοτο ἐν Ἀθήναις τῇ 1880, ὥς καὶ ἐν ταῖς ἐτι ἀνεκδότοις περὶ Ἑπείρου συλλογαῖς αὐτοῦ, ἐν αἷς πλεῖστα ὅσα διασώζει...

«...ὥς ἐν ὑποσημειώσει διέσωσε καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπεισόδιον τῆς ἱστορίας τοῦ Ζαγορίου, ὅπερ ἔδωκα αὐτῷ ἐκ τῶν χειρογράφων μου, καὶ περὶ οὗ ἔρχομαι ποιῆσαι ἐκτενὴ λόγον ἐν τῇ ὑμετέρῃ Ἀττικῇ Ἡμερολογίῳ...»

(κύττα σημειώσι μου: 175)

Περὶ τούτων πάντων, περὶ ὧν οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἔγραφέ τι, ὅσον ἐμοὶ γνωστὸν, ἐς ἄλλοτε. Ὑπερῶμεν οὖν νῦν τὸ ὅρος τοῦτο, μεταβῶμεν εἰς τὸ ὀπισθεν αὐτοῦ καίμενον Ζαγόριον καὶ διαλάβωμεν περὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπεισοδίου τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, καὶ ἰδοῦ τοῦτο, ὅπως ἐν ταῖς σημειώσεσί μου ἔχω.

Ἦτο ἡ ὀγδόη μαίτου τοῦ 1848, καθ' ἣν ἡ ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν μνήμην τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου ἡ τοῦ Θεολόγου.

174) Σημειώσι μου :

—) Ἐδῶ ἀφήσαμεν ἀπὸ τῆς σελίδος τοῦ 324, 325—331, ποῦ λένε: γιὰ τὸν Πτολεμαῖο, γιὰ τὸν «Κουβαρᾶ», γιὰ τὴν «Ἱστορία τῆς Ἑπείρου τοῦ Ψαλλίδα», γιὰ τὰ «Ἑπειρωτικά» τοῦ Σταγειρίτη (Βιέννη 1819), γιὰ τὴν «χωρογραφία τοῦ Σιμετέλου» (Βερολίνο 1854), γιὰ τὴν «Χρονογραφία τῆς Ἑπείρου» τοῦ Ἀραβαντινοῦ (1856), γιὰ τὴν «Ἱστορία τῆς Ἑπείρου» ἀπ' τὸν Ζῶτο τὸ Μολισσὸ (1875), ποῦ θὰ τὰ βάλομε ὅλα ἄλλη βολὰ ἄλλου — «τὸ καθένα στὸν τόπο του».

—) «Τρυφὰς καὶ χλιδὰς» = καλοπέρασι, καλοζωή, «μ' ὅλα τὰ καλὰ τοῦ Θεοῦ!», πολυτέλεια, πλουσιοπάροχα, ἀρχοντικά, πολιτισμένα = ἀνθρωπινά! («Ἄλλο τ' «Ἀνθρώπινα» = ὅλα καὶ τὰ κακὰ καὶ τὰ καλὰ!)

—) Τὴν «ὑποσημείωσι» αὐτῇ, π' ἀναβάνει ἐδῶ ὁ Τσιγαρᾶς, ὁ Λαμπρίδης τὴν ἔβαλε στὰ «Ἀγαθοεργήματα», Μέρος Β' σελ. 121—122, ποῦ λέει γιὰ τὸ Ρογκοβὸ — «Μονὴ τοῦ τιμίου Προδρόμου» ὅσα μᾶς λέει ἐδῶ φαρδεῖα - πλατεῖα ὁ Τσιγαρᾶς! (Νάχαμαν παράδες νὰ θγάξαμαν στὰ φόρα ὅλο αὐτὸ τὸ «δλσιδὶ» τοῦ Λαμπρίδη!!).

175) Σημειώσι μου :

—) Ὑστερα ἀπὸ τῆς 9 αὐτῆς ἀράδας, στίς σελίδες τοῦ 331—333 εἶναι τὸ κομμάτι ἐκεῖνο ποῦ θάλαμαν στίς σελίδες μας 129—130 ποῦ λέει γιὰ τὰ Βουνά μας — τὸ Μιτσικέλι.

Λίαν πρωτὴ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ πρὶν ἢ ὁ ἥλιος χρυσώσῃ τὰς κορυφὰς τῆς Πεντέλης καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ, δύο ἄμαξαι ἐστάθησαν πρὸ τῆς πύλης τῆς εἰσόδου τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου σχολῆς, πολὺν δὲ κεφαλὴ ἐξῆλθε διὰ τῆς θυρίδος τῆς μιᾶς τούτων καὶ διὰ γλώσσης μελιχίου καὶ φυσιογνωμίας ἱλαρωτάτης καλεῖ τὸν θυρωρὸν τῆς σχολῆς καὶ λέγει αὐτῷ:

«Εἰπέ τῶν παιδιῶν, διὰ τὰ ὁποῖα ἔλαβα χθὲς τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ διευθυντοῦ, νὰ ἔλθωσι μεθ' ἡμῶν καὶ τὰ εἰδοποίησα νὰ ᾖναι ἔτοιμα, ὅτι τὰ περιμένομεν καὶ νὰ ἔλθωσιν».

Ὁ ἐν τῇ ἁμάξῃ ἦτο ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος τοῦ ἔθνους Γεώργιος ὁ Γεννάδιος ὃς μετέδαινε μεθ' ἀπάσης τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ εἰς τὴν Καισαριανήν, ἵνα βαπτίσῃ τὸν νεώτατον τῶν υἱῶν αὐτοῦ, τὸν Παναγιώτη, τὸν διακεκριμένον νῦν γεωπόνον καὶ ἐπιθεωρητὴν τῆς γεωργίας.

Ἐγὼ καὶ δύο ἑτεροὶ συμμαθηταὶ μου εἰδοποιημένοι τυγχάνοντες ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς ἡμεῖς ἔτοιμοι καὶ ἅμα ἠκούσαμεν τὴν σεβαστὴν ἐκείνην φωνήν, τὴν καλοῦσαν ἡμᾶς, ἐξήλθομεν, ἐφιλήσαμεν τὴν εὐεργετικωτάτην δεξιάν αὐτοῦ, ἐπέβημεν τῶν ἁμαξῶν καὶ πάντες ὁμοῦ μετέβημεν εἰς Καισαριανήν.

Μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἐγένετο ἡ βάπτισις τοῦ Παναγιώτου, μεθ' ἣν ἐλάδομεν μικρὸν ἄριστον. Τούτων γινομένων, ὁ πολυσέβαστος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ἀφοῦ διέταξε τὰ τοῦ γεύματος καὶ ἐπεθεώρησε τὸν ἐπὶ ὀβελῷ περιστρεφόμενον περὶ τὴν πυρὰν καλὸν ἀμνόν, ἀνῆλθεν εἰς τι δωμάτιον, ἵνα ἐπὶ μικρῷ ἀναπαυθῇ, ἡμεῖς δὲ μετὰ τοῦ Τάσσου, Γιάγκου καὶ μακαρίτου Κωνσταντίνου ἐπεδόθημεν εἰς παιδικὰς διασκεδάσεις, ἃς διεκόψαμεν κληθέντες εἰς τὸ γεῦμα.

Τούτο διήρκεσεν ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν, τὸ δὲ ὠραιότερον τῶν ἐδεσμάτων αὐτοῦ ἦσαν οἱ λόγοι τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὃς παντοῦ καὶ πάντοτε διὰ τῆς ἐπικαίρου διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπεισοδίων, ἅτινα παρενεῖρεν ἐν αὐτῇ λίαν ἐπιτηδεῖως, ἠλέκτριζε τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν του, ἐπλήρου ταύτας πατριωτικοῦ πυρὸς καὶ ἐξήγειρε τὸ ὑπὲρ πατρίδος φρόνημα εἰς τὴν διαπασῶν. Μετὰ τὸ γεῦμα ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος ἀνάψας τὴν καπνοσύριγγα, ἣν πάντοτε ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ἐν εἵδει ραβδίου, «ἀκολουθεῖτέ με, εἶπε, παιδιά, νὰ ὑπάγωμεν νὰ καθήσωμεν ἐκεῖ ὑπὸ τὴν παχείαν σκιάν τῶν λευκῶν καὶ παρὰ τὸν φλοίσβον τοῦ ρέοντος ἐκ τῆς πηγῆς διαυγοῦς ὕδατος.

Ἐκαθήσαμεν. Ἐκεῖ δὲ παρὰ τὴν διαυγῆ πηγὴν καὶ ὑπὸ τὰς μεγαλοπρεπεῖς καὶ θαυσκότους λεύκας ὁ διδάσκαλος ἐμνήσθη πρὸς τοὺς ἄλλους, ἃ εἶπεν ἡμῖν, καὶ τῆς φιλάτης Ἡπεῖρου μας, περὶ ἧς μετ' ἀπαραμίλλου φιλοπατρίας

176) Σημειώσί μου :

—) «Πολὺν» = Ψαρός — Γκρίζια μαλλιά.

—) «ἄριστον» (σὰν οὐσιαστικόν) = τὸ γιομάτισμα, τὸ γιόμα. «Μικρὸν ἄριστον» = τὸ κολατσιό, τὸ πρόγευμα.

—) Τάσσιος = τὸ πρῶτο τοῦ παιδὶ: Καθηγητὴς Ἱστορίας. Γιάγκος = τὸ δευτέρου παιδὶ του: Πρεσβευτὴς καὶ ἡ Βιβλιοθήκη του «ἡ Γεννάδιος». Παναγιώτης = τὸ τρίτου παιδὶ του: Γεωπόνος. Καὶ 4ο παιδί του: ὁ Κότσιος...

—) «παρενεῖρεν» = μολογοῦσε ἀνάμεσα στ' ἄλλα καὶ ἄλλα πολλὰ ἀνέκδοτα (ἀπὸ τῶ: «παρὰ + ἐν + εἶρω = συνάπτω»).

—) «διαπασῶν» = στὸ πιὸ κορφινὸ μουσικάντικο σκαλοπάτι.

δμῶν πολλές ἐποίει ἡμῖν ἐρωτήσεις περὶ αὐτῆς καὶ ἰδίᾳ περὶ τῆς γενετῆρας αὐτοῦ τε καὶ ἡμῶν, τοῦ Ζαγορίου, καὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως αὐτοῦ, ὅτε ἠρώτησεν ἡμᾶς καὶ περὶ τῆς μονῆς τοῦ ΡΟΓΚΟΒΟΥ, ἂν τις ἐξ ἡμῶν ὁπῆγεν εἰς αὐτὴν καὶ εἰς ποῖαν τότε διετέλει κατάστασιν.

Ἐγὼ ἐγίνωσκον καλῶς τὴν μονὴν ταύτην, διότι κτῆμα τῆς οἰκογενείας ἡμῶν εἶναι αὕτη, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ συγγενοῦς ἡμῶν Νούτσου τοῦ Κοντοδήμου ἐκ Βραδέτου, τοῦ προικίσαντος τὸ Ζαγόριον διὰ πλείστων προνομίων κατὰ τὰς ἄλλεπαλλήλους μεταβάσεις αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐν ἣ μετέβαινεν ἵνα ζητήσῃ τὴν θεραπείαν τῶν καταπιέσεων, ἃς ὑφίστατο ἡ Ἥπειρος ὑπὸ τὴν τυραννικὴν καὶ αὐθαίρετον διοίκησιν τῶν ἀποστελλομένων διοικητῶν αὐτῆς, ὧν οὐ μόνον τὴν ἐξωσιν ἐπετύγχανεν, ἀλλὰ καὶ πολλῶν αἱ κεφαλαὶ ἀπεκόπησαν ὑπὸ δημίων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τούτῳ ἀποστελλομένων κατόπιν τῶν παραστάσεων καὶ ἐνεργειῶν τοῦ ἐκ Βραδέτου Νούτσου· κεῖται δὲ καὶ πλησίον τῆς κώμης μου καὶ πολλάκις ἐν τῇ μικρᾷ ἡλικίᾳ μου εἶχον μεταδῆ εἰς αὐτήν.

(Τὸ Ζαγόρι Κράτος σὰν τὸ Μαυροβοῦνι! μὲ πρωτεύουσα τὸ Ρογκο βό! καὶ μὲ Πανεπιστήμιο! Παραχτάτι..)

Ἀφοῦ διηγῆθην αὐτῇ τὰ κατὰ τὴν μονὴν ταύτην, ὡς εἶχον ἀντιληφθῆ ἐν τῇ ἡλικίᾳ ἐκείνῃ:

—Γνωρίζετε, λέγει, διατί περὶ τῆς μονῆς ταύτης σὰς ἠρώτησα;

—Ὅχι, διδάσκαλε, ἀπηντήσαμεν.

—Σὰς ἠρώτησα, ἀνταπήντησε, διότι ἡ μονὴ αὕτη ἦτο προσωρισμένη νὰ γίνῃ πανεπιστήμιον καὶ ἔδρα τοῦ πολιτικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ ἀρχηγοῦ ἢ ἡγεμόνος τοῦ Ζαγορίου.

Τοῦτο ἀκούσαντες ἡμεῖς ἐνεοὶ ἐμείναμεν καὶ περίεργοι ἐδείχθημεν, ἵνα μάθωμεν τὰ περὶ τούτου. Ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος, διαγνοὺς ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ ἡμῶν τὴν περιεργίαν ταύτην, πρὶν ἢ ἐρωτήσωμεν αὐτόν, ἡλαρώτατα μειδιάσας εἶπε:

177) Σημείωσί μου :

«... Γενετῆρας αὐτοῦ... τοῦ Ζαγορίου» ὅπως γλίπουμε ὁ Γεννάδιος ἦταν, καὶ τόλεγε, Ζ α γ ο ρ ί σ ι ο ς ! Ἄν καὶ τὰ Δολιανὰ ξεγράφτηκαν ἀπ' τὸ Ζαγόρι σὰν τσιφλικιώθηκαν (σελίδα μας 189).

Ὁ Μίλτος ὁ Κυργιάννης (δάσκαλος - ἐπιθεωρητῆς) στὴ διᾶλεξί του 2.6.1939: «ὁ Πολιτισμὸς τοῦ Ζαγορίου» στὴ σελίδα του 18 λέει: «... Οὐδέποτε... τὰ Δολιανὰ μετὰ τὴν πτώσι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἔπαυσαν νὰ ζητοῦν νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὸ Κοινὸν τοῦ Ζαγορίου». Ποῦ θὰ πεί πῶς κι' ἡμεῖς θὰ πρέπει νὰ θάνουμε πιά, καὶ τὰ Δολιανὰ στὸ Ζαγόρι! Κι' ἃς εἶναι τα σὲ ἄλλη Κρατικὴ Περιφέρεια! Κι' ἄλλα Ζαγοροχώρια τῶρα «ὕπαιγονται» στὸ Μέτσοβο καὶ στὴν Κόνιτσα, μὰ δὲν ἔσδυσαν ἀπὸ τὸ νὰ λέγονται Ζαγόρι!

Τουλάχιστον τῶρα ὅσο πόνεμαστε ἡμεῖς οἱ λίγοι ντόπιοι οἱ Ζαγορίσιοι! Κι' ἀπέ, σὰν μᾶς ξεπατώσουν κι' ἡμᾶς ἀπ' τὸ Ζαγόρι οἱ Δασοκάπηλοι κ.λ.π. Φαυλοκράτες, πού «τόβαλαν στὸ Μάτι» (ὅπως λέει ὁ Λαζαρίδης, στὴ σελίδα μας 172), ἐτότες... Κλάψτο!... Ζ α γ ο ρ ι χ ω ρ ι ς τ ο ῦ Ζ α γ ο ρ ί σ ι ο τ ο υ κ ο σ μ ᾶ κ η !!!...

—) «ἐνεοὶ» = βουβοὶ, ἄλαλοι, σιάστ'σαν, τάχασαν! «μὲ τὸ στόμα ἀν'χτό!».

«Βεβαίως σεις δὲν γνωρίζετε τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὀλίγοι ἐξ ἡμῶν τῶν πρεσβυτέρων γινώσκουσι τοῦτο· διότι ταῦτα πάντα ἐνηργοῦντο μυστικῶς, διὸ καὶ οὐδεὶς ποτε ἔγραφέ τι, ἀλλ' οὔτε ἔπρεπε νὰ γράψῃ καὶ κοινοποιηθῶσι τὰ μελετώμενα πρὶν ἢ ἐκτελεσθῶσι.

Σὰς λέγω λοιπὸν ἐγὼ τοῦτο τώρα, ἵνα γινώσκητε, καὶ ἵνα μάθητε πόσον ἐφρόντιζον οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι διὰ τὴν πατρίδα.

Ἐσκέπτοντο καὶ ἐσχεδιάζον καὶ θὰ ἐπραγματοποιῶν τὸν σκοπὸν αὐτῶν, ἐὰν τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας δὲν ἐλάμβανον αἰσίαν τροπὴν κατὰ τὸ 1817, καὶ ἐὰν δὲν ἐπῆρχετο ἡ γενικὴ ἐθνικὴ ἐξέγερσις τοῦ 1821, ὅτε, προκειμένου περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ὅλου ἔθνους, πᾶσα μερικὴ ἐνέργεια ἔπαυσεν.

Ἀλλὰ, φεῦ! τίς ἐγίνωσκεν ὅτι μετὰ τοσοῦτους ὑπερανθρώπους ἀγῶνας, μετὰ τοσαύτας θυσίας καὶ μετὰ χύσιν τοσοῦτου ἡρωϊκοῦ αἱματος, μόνον ἡ μικρὰ αὕτη γωνία θὰ ἡλευθεροῦτο, θὰ ἔμενε δ' ἔτι δούλη καὶ ὑπὸ τὸν θαρὺν ζυγὸν τῶν Δουδούμιδων καὶ ἡ πατρίς μας Ἡπειρος;

Ἐὰν προεβλέπομεν τοῦτο, δὲν ἠθέλομεν ἐγκαταλείψει καὶ τὸ σχέδιον ἐκεῖνο, ὅπερ ἦτο τοῦτο».

«Ἡκούσατε καὶ γινώσχετε ὅποια πλούτη εἶχον ἀποκτήσει οἱ ἰδιοὶ μας Ζαγορίσιοι εἰς τὰς παραδουναδεῖους ἡγεμονίας, εἰς Βεσσαράδιαν καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Ῥωσσίας, καὶ πόσον ἰσχυροὶ τότε, καὶ μάλιστα οἱ Νεγαδιῶται, οἱ Τραπεζεῖται, ὁ ἐκ Σκαμνελίου Δημήτριος Σαΐτσης, πενθερὸς τοῦ Ἀλεξίου Νούττου ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς Εὐφροσύνης, ὁ ἐκ Βραδέτου Ἰδι-

178) Σημείωσί μου :

—) Τὸ πρῶτο μεγάλο κακὸ, ἀπὸ τὰ 15 μεγάλα κακὰ ποὺ πάθαμαν στὸ Ζαγόρι στὰ 150 χρόνια ποὺ μᾶς πέρασαν, εἶναι αὐτό: ποὺ ξεγελάστηκαν, οἱ Ζαγορίσιοι ἐκεῖνοι στὴν Α' Μεγάλῃ «Ζαγορίσια Παρέα», καὶ σταμάτησαν ἀπὸ τὸ νὰ κάνουν τὸ Ζαγόρι σὰν τὸ Μαυροβούνι Κράτος! Κι ἀπὸ κοντὰ δὲν ἔγινε καὶ τὸ Πανεπιστήμιον στὸ Ρογκοδό!

Τὸ Β' μεγάλο κακὸ στὸ Ζαγόρι!

Ἡ Λαμπρίδης στὰ «Ἀγαθοεργήματα» Μέρος β' σελ. 121—122—127, λέει πολλὰ γιὰ τὸ κληροδότημα τοῦ Σαΐτσης (1802) ἀπ' τὸ Σκαμνέλι, ποὺ θάφερε κοντὰ 3.000 λίρες χρυσὲς τὸ χρόνο καὶ ποὺ λογαριάζανε ὁ Γ. Παπά-ζογλους κ.λ.π. γιὰ τὴν «Κοινὴ δὲ δημοσίᾳ ἐλληνικὴ Σχολή», ποὺ θὰ γίνονταν στὸ Ρογκοδό (σελ. μας 86).

Μὰ οἱ τοτινὲς χοιλιάρες = «ἐλεοφάγοι» κ.λ.π. δὲν τάφ'καν — τάφα-γαν κι αὐτὰ — καὶ πόσα ἄλλα! — ὅπως μᾶς ξεροκοκκαλίζουν καὶ τὰ τελευταῖα γιὰ νὰ σβυστεῖ πὰς ἡ λέξις «Κληροδοτήματα» κι ἀπὸ τὴ γλώσσα μας! κι ἀπὸ τὴ ζωὴ μας!!!

Βάνω ἀποκαί μὰ σημείωσι τοῦ Λαμπρίδης: «(1) Ὑπὲρ τῆς κεντρι-κῆς ταύτης τοῦ Ζαγορίου Σχολῆς διετέθη 100 φλ. ἔτ. καὶ ὁ ἐκ Τραπεζοῦ Ἀπόστολος Πετρινὸς ἀπὸ τοῦ ἐν Τάπουλας τῆς Βουκουδίνας ὑποστατικοῦ αὐτοῦ Βασκαούτσι.

Ἐν τῷ λογίῳ Ἑρμῇ (86ρ. 1820) περὶ τούτου ἀναγινώσκωμεν Γ. τοῦ Γενναδίου πρὸς τὸν Ἀπόστολον Πετρινὸν φιλογενεστάτην ἐπιστολήν, ἧς ἐν τέλει φέρονται αἱ ἐξῆς ἀξιωματικὸν φράσεις: «Υἱαίνει! Φρόνει! ἑλληνικὰ καὶ πράττε ὡς ἀπόγονος τῶν Ἑλλήνων».

κός σου, στραφείς πρὸς ἐμέ, Νικόλαος Τσιγαράς, καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι ἐξ ἄλλων κωμῶν τῆς πατρίδος.

Οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἦσαν ἄγαν φιλοπάτριδες· τὰ πλούτη αὐτῶν δὲν μετεχειρίζοντο εἰς τρυφάς καὶ χλιδάς, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἐν ἣ ἐκτιζον μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, κωδωνοστάσια, σχολεῖα, διετήρουν τοὺς ἐν αὐτοῖς διδάσκοντας· ἐπροστάτευον νέους ἀπόρους, οὓς ἐσπούδαζον, ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν πατρίδα μίαν ἡμέραν, καὶ συνέτρεχον τοὺς συγγράφοντας καὶ ἐκδίδοντας συγγράμματα πλουσιοπαρόχως....»

... (κύττα 179 σημειώσῃ μου) ...

«Οἱ εἰρημένοι Ζαγορίσιοι, περιφανῆ, ὡς σὰς εἶπον, θέσιν κατέχοντες ἐκ τε τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἱκανότητος αὐτῶν, ἦσαν ἐν πλήρει γνώσει τῆς ὅλης καταστάσεως τῆς ἐταιρίας τῶν Φιλικῶν, καὶ συνέτρεχον μὲν πάσῃ δυνάμει, ἀλλ' ἀπεφάσισαν, ὅταν εἶδον πῶς τὰ ἑαυτῆς ἤρχισαν νὰ ἔχωσιν ἀπὸ τοῦ 1815, ἵνα εἰδικῶς μεριμνήσωσι περὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν πατρίδος, τοῦ Ζαγορίου, καὶ τοσοῦτῃ μᾶλλον, καθόσον ὑπῆρχον λόγοι, δι' οὓς ἡ γενικὴ ἐξέγερσις δὲν προσεδοκᾶτο τόσον ταχέως, ὅσον πολλὰ περιστατικὰ ἐπετάχυνον αὐτήν.

Ἐνῆργουν λοιπὸν περὶ ἀνυψώσεως αὐτοῦ εἰς ἡγεμονίαν, οἷα ἦτο τότε ἡ τοῦ Μαυροβουνίου.

Ποῖος συνέλαβε πρῶτος τὴν ἰδέαν ταύτην δὲν γνωρίζω.

Ἦξεύρω ὅμως ὅτι οἱ ἐν Ἰασίῳ Ζαγορίσιοι πρῶτοι ἐφάνησαν ὡς δημιουργοὶ τῆς ἰδέας ταύτης, περὶ ἧς συνεννοήθησαν μετὰ τῶν ἐν Βεσσαραβίᾳ καὶ Βουκουρεστίῳ καὶ εἶτα καὶ μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰσχυρῶν συμπατριωτῶν ὡς καὶ μετὰ τῶν ἐν τῇ πατρίδι προϊσταμένων τοῦ Ζαγορίου, Ἀλεξίου Νούτσου ἐκ Καπεσόδου, Μάνθου Οἰκονόμου ἐκ Κουκουλίου καὶ λοιπῶν.

Οἱ πάντες προθύμως ἠσπάσθησαν τὸ σχέδιον αὐτῶν.

Τὸ σχέδιον δ' αὐτῶν συνίστατο εἰς τὸ νὰ κατορθώσωσιν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰσχυροὶ συμπολίται αὐτῶν, ὁ ἐκ Καπεσόδου Πασχάλης, ὁ προσωνομούμενος ἐξοχώτατος, διότι ἦτο ἱατρός τοῦ τε Σουλτάνου καὶ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, ὁ Βροῦζος καὶ ἄλλοι, νὰ λάβωσι διὰ χρημάτων παρὰ τοῦ Σουλτάνου φερμάνιον, δι' ὃ τὸ Ζαγόριον νὰ διέπεται πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς ὑπὸ ἀρχιερέως, ὡς διωκεῖτο τότε τὸ Μαυροβούνιον, νὰ κηρυχθῇ χώρα οὐδετέρα ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ πολέμου καὶ νὰ πληρώνη ἐτησίως μικρὸν ὀρισμένον φόρον ὑποτελείας εἰς τὴν Πύλην, κατὰ δὲ τὰ ἄλλα νὰ ᾖναι ὅλως ἀνεξάρτητον, ἥτοι οὐδεὶς νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ν' ἀναμειγνύηται εἰς τὰ ἀστικά καὶ διοικητικά αὐτοῦ.

Ἐδραν τοῦ ἀρχιερέως, ἥτοι τοῦ πολιτικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ ἀρχηγοῦ ἡ ἡγεμονός, εἶχον ὀρίσει τὴν μονὴν Ῥογκοβοῦ διὰ τὸ κεντρικὸν αὐτῆς, καὶ διότι ἔκαίτο μεταξύ τῶν χωρίων Νεγάδων, Σκαμνελίου, Τσεπελόδου, Βραδέτου καὶ Καπεσόδου.

179) Σημειώσῃ μου :

—) Στὴν ἀράδα μετὰ τίς τελεῖες ἀπ' ὅσας τὴ σελίδα τοῦ 337 ποὺ μολογᾷ γιὰ τὴ «Φιλικὴ Ἑταιρεία». Κι' ἀρχινᾷ ἀπὸ τῆς σελίδας τοῦ 338—341.

Ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ἐμελλον νὰ συστήσωσι καὶ κεντρικὴν ἐπιστημονικὴν σχολήν, ἐν ἣ οἱ παῖδες νὰ διδάσκωνται τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν, τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν θεολογίαν, τὰ μαθηματικά, τὴν φυσικὴν καὶ τὴν χημείαν, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου νὰ εἰσαγάγωσι καὶ ἄλλας ἐπιστήμας.

Ἡ σχολὴ αὕτη θὰ διετηρεῖτο διὰ τῶν τόκων κεφαλαίου, ὅπερ ἤθελον καταθέσει εἰς ἀσφαλῆ τινὰ τράπεζαν.

Οἱ μαθηταὶ θὰ διητῶντο ἐν αὐτῇ ὡς ἐν κοινότητι καὶ οὐδεμία μεταξὺ αὐτῶν διάκρισις θὰ ἐπετρέπετο.

Τὰ τῆς δικαιοσύνης θ' ἀνετίθεντο εἰς ἓνα ἄνδρα. Οὗτος καὶ τέσσαρες ἕτεροι ἱκανοὶ εὐπατρίδαι θ' ἀπῆρτιζον τὸ ἀνώτατον δικαστήριον ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ.

Κατ' ἔτος θὰ συνεκαλεῖτο ἐν ὠρισμένῃ ἐποχῇ γενικὴ συνέλευσις, ἧς πρόεδρος θὰ ἦτο ὁ ἀρχιερεὺς, ἦτοι ὁ πολιτικὸς καὶ θρησκευτικὸς ἡγῆτωρ, μέλη δὲ ταύτης ὁ προϊστάμενος τῆς δικαιοσύνης μετὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ καὶ ἄνα εἰς ἀντιπρόσωπος ἐξ ἐκάστης κώμης τοῦ Ζαγορίου.

Ἡ συνέλευσις αὕτη θὰ ἐξήλεγχε τὴν διαχείρισιν ἐν γένει, θὰ ἐκανόνιζε τὰ τῆς ἀστικῆς διοικήσεως κατὰ τὰ ἐπικρατοῦντα ἦθη καὶ ἔθιμα, θὰ διώριζε τοὺς ἀναγκαίους ὑπαλλήλους, θὰ προσδιώριζε τὸν ἀριθμὸν τῶν πολιτοφυλάκων πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ θ' ἀπεφάσιζε περὶ παντός, ὅπερ θὰ ὑπεβάλλετο αὐτῇ καὶ ὅπερ ἀφεώρα εἰς τὴν τάξιν, ἀσφάλειαν καὶ εὐημερίαν τοῦ τόπου.

Προϋτίθεντο προσέτι νὰ ἰδρύσωσι διοικητικὰ καταστήματα καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐπωφελῆ ἔργα νὰ πράξωσιν.

Ἐκαστος πολίτης, ἅμα συμπληρώσας τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ὤφειλε νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν πολιτοφυλακὴν καὶ νὰ φρουρῇ ἐπὶ πενταετίαν τὴν πατρίδα γυμναζόμενος συνάμα καὶ εἰς τὰ ὅπλα.

Ταῦτα ἦσαν τὰ κυριώτερα τοῦ κανονισμοῦ αὐτῶν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ πραγματοποιήσωσι ταῦτα, ἐσκέπτοντο νὰ προετοιμάσωσι καὶ τοὺς πρὸς τοῦτο καταλλήλους ἄνδρας.

Καὶ πολιτικὸν μὲν καὶ θρησκευτικὸν ἀρχηγὸν εἶχον ὀρίσει τὸν διδάσκαλον Νεόφυτον Δούκαν, ὃς, κατερχόμενος εἰς τὴν πατρίδα ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, θὰ ἐχειροτονεῖτο ἀρχιερεὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει· διὰ τὰ τῆς δικαιοσύνης Χριστόδουλον Κλονάρην καὶ διευθυντὴν τῆς ἐπιστημονικῆς σχολῆς ἐμέ,

1860) Σημείωσίν μου

Ὁ χωριανὸς μού ὁ Κλονάρης — ἀδερφὸς τῆς Γκολογκάνους καὶ τῆς Μπακόλινας—ἀφοῦ σπουδάξε στὸ Λιάσκοβιτς καὶ Μπουκουρέστι, στάλθηκε στὸ Παρίσι νὰ ἀποσπουδάξῃ καὶ νὰ τοιμαστῇ γιὰ τὴ Ζαγορίσια Κυβέρνηση... Ἐκεῖ βοήθησε τὸν Φοριέλ στὰ «Ρομέηκα τραγούδια» του... Ἦρθε στὴν Ἀθήνα μὲ τὴν Ἀ' Δημοκρατίαν μας (25.3.1821—25.1.1833) καὶ ἐγένε ὑπουργὸς Δικαιοσύνης στίς 30.4.1832. Στίς 25.1.1833 ἐγένε ἀπόλυτος μοναρχία καὶ ἔτος ὁ Κλονάρης πού δὲν τὸν χωροῦσε πιά τὸ τέτοιο «βασιλείου» παραιτήθηκε στίς 2.4.1833 (τίς χρονολογίας τίς παίρουμε ἀπὸ τὴν «Κοινοβουλευτικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος» τοῦ Πετρακάκου. Τόμος 7ος). Ὁ Λαμπρίδης λέει στὰ «Ζαγοριανά». Πρώτη ἐκδοσις, σελ. 63—74, πὺς ἐγένε καὶ Πρόεδρος στὸν «Ἀρειο Πάγο» καὶ ἄλλα πολλὰ... μιά ἄλλη βολὰ ἄλλοῦ...

διὸ καὶ ἀπεστάλην ἐγὼ μὲν μετ' ἄλλων εἰς Λειψίαν, ἄλλοι δὲ νέοι ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης, ἵνα σπουδάσωμεν, καὶ ἵνα προετοιμασθῶμεν εἰς τὸ ἔργον, εἰς ὃ ἕκαστος εἶχε κληθῆναι.

«Τοιαῦτα ἐδουλεύοντο οἱ φιλοπάτριδες ἐκεῖνοι ἄνδρες, προσέθετο ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος, ἐντείνας τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ἤθελον δ' ἀφεύκτως πραγματοποιήσῃ, ἂν ἡ μεγάλη ἐθνικὴ ἐξέγερσις δὲν προῦλάμιθανεν αὐτούς, ὅτε πλέον πᾶσα μερικὴ σκέψις καὶ ἐνέργεια ἐγκατελείφθη, καὶ πάντες ἐσκέπτοντο ἤδη περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ὅλου ἔθνους καὶ τῆς παλιγγενεσίας αὐτοῦ.

Τὸ σχέδιον λοιπὸν ἔμεινεν ἀπραγματοποιήτον τὴν παραμονὴν τῆς ἐκτελέσεώς του, ἡ δὲ δυστυχὴς ἐκείνη Χώρα διατελεῖ ἔτι ὑπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Χαλδούιδων.

Εἰς Σῆς νῦν τοὺς νεωτέρους τοὺς βλέποντας ἐδῶ τὰ καλὰ τῆς ἐλευθερίας, τὰ ὅποια ἄνευ κόπων, κινδύνων καὶ θυσιῶν δὲν ἀποκτῶνται, ἐναπόκειται νὰ φροντίσῃτε περὶ τῆς Πατρίδος ἐκείνης, ἣτις Σῆς ἐγέννησε, Σῆς ἔθρεψε καὶ Σῆς ἔστειλεν ἐδῶ νὰ ἐκπαιδευθῇτε διότι οἱ αἰεδισμοὶ «Ριζάραι χάριν τῆς Πατρίδος καὶ οὐχὶ χάριν ὁμῶν ἱδρυσαν τὴν Σχολὴν ταύτην, ἣτις Σῆς ἐκπαιδεύει».

Ὁ ὑπὸ τῆς ἔφερον ἀφέψημα καφέ, ἡ δ' ἡρεμὸς καὶ ἡδυτάτη ὁμιλία τοῦ μελιχίου διδασκάλου διεκόπη. Ἀφοῦ ἀπερρόφησε τὸν καφὲν καὶ μετέβαλε τὴν καπνισύριγγα, ὡς συνήθως, εἰς ράβδον, ἡγέρθη, εἰ καὶ ἤλγει τὸν πόδα, καὶ εἶπεν ὁμῶν (ᾧ ἡμῖν), «Ἄς περιπατήσωμεν καὶ ὀλίγον», ὅτε κατήλαθε καὶ ἡ σεβαστὴ σύζυγός του μετὰ τῶν θυγατέρων του, φέρουσα ἐν ἀγκάλας τὸν μικρὸν Παναγιώτην, ὃν ἐθώπευσεν ὁ φιλόστοργος ἐκεῖνος πατὴρ καὶ ἐφιλήσεν.

«Υπάγωμεν ὅλοι ὁμοῦ, εἶπεν εἴτα, νὰ περιπατήσωμεν ἐκεῖ πρὸ τοῦ θαλαῶνα».

Δύο ἡμέρας ἐμείναμεν ἐν τῇ Καισαριανῇ, ὅτε δ' ἐπανήλθομεν εἰς τὴν σχολὴν, ἀμέσως ἔγραψα τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο τῆς ἱστορίας τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος μου, τὴν δ' ἐπαύριον, ἀφοῦ ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος ἐξῆλθε τῆς παραδόσεως, προσήλθον ν' ἀναγνώσω αὐτῷ τοῦτο καὶ συμπληρώσω κενὰ τινα.

Ὁ διδάσκαλος διὰ φωνῆς γλυκείας καὶ ὑπομειδίων, ἔγραψες αὐτό; μοι εἶπε.

Μάλιστα, ἀλλ' ἔχω κενὰ τινα καὶ ἀπορίας νὰ διορθώσω.

Ἄς τὸ ἀκούσω.

Ἦναφε τὴν καπνισύριγγά του καὶ μετ' ἡκροᾶτο ἀναγινώσκοντα τὰ γραφέντα, ἅτινα καὶ διώρθουν συνάμα.

Ἀφοῦ ἐτελείωσα τὴν ἀνάγνωσιν.

Καλῶς, μοι εἶπεν, ἐποίησας νὰ γράψῃς ταῦτα, ὅσάκις δ' ἀκούετε παρ' ἡμῶν, οἵτινες μετ' ὀλίγον θ' ἀπέλθωμεν τοῦ κόσμου τούτου, τοιαῦτα νὰ σημειώτε, ὅπως ἐπραξας, ἵνα διατηρῶνται καὶ μὴ μένωσιν ἄγνωστα.

Οὕτω πράγματι, φίλε Εἰρηναῖε, διετήρησα τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, ὅπερ ἄλλως ἤθελε μείνει μετὰ τοσούτων ἄλλων ἄγνωστον.

Ἐγγραφον ἐν Ἀθήναις, Ἰουλίῳ ἀρχομένῳ 1885.

Ν. ΤΣΙΓΑΡΑΣ

Τά 15 Μεγάλα Κακά!

Στά περασμένα 150 χρόνια που χάλασαν τὸ Ζαγόρι μας

Αὐτὸ «τὸ Πολιτικὸν προπύργιον τῆς Ἠπείρου!» Αὐτὴ τῇ Βοούνισια «τερπνὴν καὶ γραφικὴν... δασιν!». Τὴν πὺδ Πολιτισμένη Ἐπαρχία στὰ Βαλκάνια ὅλα! Τὸ τόσο κακοπαθισμένο πιά, Ζαγόρι μας! = Τὴν πολυκαταπημένη μας Πατρίδα! Πὺδ ἀπὸ 25.000 νοματέους — ξενητεμένους καὶ ἀξενήτεφτους — τὸ 1856, τὸ 1961 ἔχει 3.000! καὶ πρέπει νὰ μείνουν κάτω ἀπὸ 1.000!! ὅπως μᾶς εἶπε ὁ ἀρμόδιος ἀπὸ τὰ «Ὑπανάπτυχτα»...

1) Πὺδ ξεγελάστηκαν ἐτότες, τὸ 1810-1820, ἐκεῖνοι οἱ Ζαγορίσιοι Πατριῶτες — ἡ Α' Μεγάλῃ Ζαγορίσῃ Παρέα — καὶ δὲν ἀπόφικακαν τὸ Ζαγόρι Ἀνεξάρτητο Κράτος! (κὺττα σελίδες μας 208-212).

2) Πὺδ ἀπόκοντὰ δὲν γίν'κε καὶ τὸ Πανεπιστήμιον στὸ Ρογκοδό (σελ. 86, 208-212).

3) Πὺδ καταργήθηκε τὸ 1868 καὶ αὐτὴ ἡ μισο-Ἀνεξάρτησίᾳ μας! «Ἡ Ζαγορίσῃ Ὀμοσπονδία» μὲ τὰ Προνόμια: «Αὐτονομία»! «Αὐτοδιοίκησις»! καὶ «ἀτέλεια»! (κὺττα σελίδες μας: 59, 63, 94, 123, 193, 205 καὶ I').

4) Οἱ κλέφτες στὸ Ζαγόρι ὅστερα ἀπ' τὸν Ἀλῆ Πασῖᾳ (πὺδ ὅσο ἦταν αὐτὸς Πασῖᾳ στὰ Γιάννινα δὲν πατοῦσε κλέφτης στὸ Ζαγόρι!) Καὶ πὺδ περ' ὅστερο ὅστερα ἀπὸ τὸ 1868 πὺδ μὲ τὰ «Λικουρσιακά» οἱ «ἀντάρτες» στὸ Ρομένγκο = κλέφτες καὶ φονιάδες στὸ Ζαγόρι, ἔκαναν ζημιὰ: λίτρα κ.λ.π. 60.000 λίρες χρυσές! Καὶ τὸ χειρότερο: ξεπροντίστηκαν στὰ «Ξένα» γιὰ πάντα 500—600 ἀρχοντοφαμίλιες! (κὺττα σελίδες μας: 78—80, 99, 197—199).

5) Πὺδ μᾶς ἔκαψαν οἱ Τούρκοι τὸ 1912 5—6 χωριά! Τὸ πρῶτο κάψιμό μας! (Γιατὶ ἔχουμε καὶ δεῦτερο ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, στὸ 14 κακό! κὺττα παρακάτω).

6) Πὺδ τὸ «Ἑλληνικὸ» μᾶς ἔκλεισε τὸ 1914-1915 τὰ «Ἑλληνικά» Σχολεῖά μας! Μάλιστα! Τὰ Σχολαρχεῖα πούχαμαν σ' ὅλα τὰ χωριά μας... στὸ Τούρκικο (κὺττα σελ. 50, 83, 98, 195).

7) Πὺδ μπήκε μὲ μιὰς ἡ «ἐμμεσος φορολογία» στὶς Νέες Χῶρες τὸ 1914-1915 καὶ ἔτσι ὑψώθηκε ὁ τιμάρριθμος στὸ διπλάσιο καὶ περ' ὅστερο! Νὰ πούμε τὰ σπέρτα, πὺδ εἶχαν 1 παρὰ = μισὸ λεπτὸ τὸ κουτί, ἔγιναν 5 λεπτά = 10 παράδες!

Δηλαδή τὸ ἓνα: δέκα! Πρᾶγμα πὺδ δὲν ἔγινε ἀκόμα στὰ Δωδεκάνησα, κ' ἄς πέρασαν 20 χρόνια Ἑλληνικά. (Γιαφτὸ καὶ οἱ τιμάρριθμοι πὺδ δὲν παίρνουν γιὰ θάσι τὸ 1912 δὲν εἶναι ἀληθινοὶ γιὰ τίς «Νέες Χῶρες». Κὺττα καὶ στὰ «Βοούνισια μας Χωριά» σελ. 5—6).

8) Πὺδ καταργήθηκε ἡ Αὐτοδιοίκησις πούχαμαν! Γιὰ κάθε σοδαρὸ ζήτημα χτυποῦσε ἡ καμπάνα καὶ γίνονταν «ἡ μάζωξη» = ἡ χωριαν'κὴ Συνέλευσις! Ἔς λύνονταν ὅλα τὰ χωριαν'κὰ ζητήματα σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τῶν χωριανῶν... Ἔς ἐβγαίνουν κάθε χρόνο καὶ τὸ κοινοτικὸ Συμβούλιο. Ἔς πάηκαν τότες γιὰ μπροστὰ «οἱ Κοινότητες», πὺδ εἶχαμαν ἡμεῖς στὸ Τούρκικο, καὶ πὺδ δὲν τίς εἶχαν στὴν «Παλαιὰ Ἑλλάδα» τὴν «ἐλευθερί»! (Εἶχαν ἐτότες τοὺς «Βλαχοδημάρχους»!) Κι ἔς πάει πιά, ὁ «Κοινοτικὸς μας πολιτισμός»!

(Ἄμα δγάλουμε τὴν «Διοίκησις γενικὴ καὶ μερικὴ» δηλαδή: τὸ πὺς κυβερνοῦνταν τὸ Ζαγόρι, ἐκεῖ θὰ ἰδοῦμε μὲ λεπτομέρειες τὸ πὺς καὶ τί. Κατὰ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη ἔς ἐπρεπε νάχει γίνεῖ σ' ὅλο τὸ Ρομένγκο: Χωριά - πολιτεῖες καὶ Κράτος!)

9) 'Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, πού μαζί με τὰ τόσα ἄλλα του «Χίλια δυό» κακὰ δέκα χρόνια: σκοτωμοί, καψίματα, προσφυγιά, ἐξορίες, αἰχμαλωσίες καὶ πείνες, μᾶς ἔκοψε καὶ τὰ ταξίδια μας στὰ «Μακρυνὰ τὰ Σένα»: Βλαχία - Ἀνατολή: Σμύρνη, Κασαμπά, κ.λ.π.

10) Πού δὲν ἀφήσαν τὰ ρακοκάζανα ἐλεύθερα ὅπως τᾶχαμαν στὸ Τούρκικο. Γιατὶ στὰ Βοδνίσια χωριά μας τὸ μοναδικὸ ἔσοδο κι ἀπὸ τ' ἀμπέλια κι' ἀπὸ τὰ πέργουλα εἶναι αὐτὸ τὸ λιγοστὸ ρακί.

11) «Ἡ ἐγκατάστασι τῶν σκηνίτων» ἔτς ὅπως ἔγινε πάηκαν «τὰ κ ο ι - ν ἂ ἔ κ φ ὕ σ ε ω ς ἄ γ α θ ἄ», χέρσους γαίης πρὸς βοσκήν... τῆς Ἀνατολικῆς ταύτης Ἑλβετίας» ὅπως λέει ὁ Λαμπρίδης μας στὴ σελ. μας 216.

Σαρακατασανεοὶ τσελιγκάδες βοσκᾶν τσιάμπα, πιά, τὰ ζωντανὰ τους τὸ καλοκαίρι στὸ Ζαγόρι, ὅπου οἱ Κοινοτικὲς βοσκήες εἶναι σὲ τόπους ἰδιόχρητους τῶν παλιῶν χωριανῶν. Ἐνῶ στὸν ἰδιόχρητο τόπο ὅπου ἔχουν οἱ ἴδιοι αὐτοὶ τσελιγκάδες στὰ χειμαδιὰ δὲν πατάει «κοινοτικὸ» ζωντανό... Ἐκεῖ εἶναι: «ἀτομικὴ ἰδιοχρησία τους ἢ βοσκή!

12) Ποῦ ἔσφαζαν τὰ γίδια! Καὶ πότες; Μὲ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμο! Ποῦ πέθαναν ἀπὸ τὴν πείνα ὅσο καὶ «κτηνοτρόφοι» πού ζιοῦσαν πάπποδ πρὸς πάπποδ ἀπὸ τὰ γίδια! Παρ' ὅλα τὰ «χίλια δυό» παρακάλια μας ἐτότες! Κῦττα τὴν ὕπ' ἀριθ. 178.265) 17.11.1939 αἰτησί μου στὸ Ὑπουργεῖο τῆς Γεωργίας: «Περὶ τμηματικῆς (τοῦλάϊστον) ἐφαρμογῆς τοῦ σχετικοῦ Νόμου...).

Ἐνα ἀπὸ τὰ πῶς μεγαλύτερα ἐθνικὰ ἐγκλήματα ἀπὸ τοὺς τότεσους φαυλοκράτες τῆς Δασικῆς Ὑπηρεσίας! (Θᾶχαμαν καὶ χειρότερα: Ἐκαναν οἱ κ. κ. Δασολόγοι σχέδιο νὰ μᾶς διώξουν ἐτότες μὲ τὸ ζόρι ἀπὸ τὰ χωριά μας! Μὰ εὐτυχῶς πού τὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιον ἐτότες δὲν τὸ ἐδέχτηκε! Γιὰ φαντάσου! στὸν πόλεμο τοῦ 1940 νὰ εἴμασταν κατεδασμένοι καὶ διωγμένοι ἀπὸ τὰ χωριά μας!!! Νῦα μας! Κακὴ!)

13) Τὰ χωριανικὰ μας κληροδοτήματα πού μᾶς τάφαγαν οἱ κλεφταράδες καὶ οἱ φαυλοκράτες στὴν Ἀθήνα! Μονάχα στὸ χωριό μου εἶναι 7—8 κληροδοτήματα μὲ 3—4 χιλιάδες χρυσὲς λίρες! (κῦττα σελ. μας 50).

14) 'Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος μὲ τὰ «Χίλια δυό» κακὰ του, κι' αὐτός. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ εἶναι καὶ τὸ δεύτερο καψιμό μας, ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς τώρα τὸ 1943 (τὸ Α' ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸ 1912). Σπίτια δίπατα, τρίπατα, «Ζαγορίσια σπιτία» μὲ τῆνομα! Γιομάτα διό! Κι' ἀπὸ τὴν Ξενητιά, κι' ἀπὸ τὰ χωράφια, ἦταν χινόπωρο καὶ τίς 2 βολές.

Ἀμέτρητες εἶναι οἱ ζημιές κι ἀπὸ τὰ δυὸ καψίματα! Ποιὸς νὰ τίς μετρήσει; Ἡμεῖς λογαριάζουμε στὸ χωριό μου νὰ κᾶηκαν ἀπ' ἄνω ἀπὸ 250 κτίρια καὶ τίς 2 βολές = 10 μὲ 15 ἑκατομύρια δραχμὲς γιὰ νὰ γίνουν καὶ νὰ γιομίσουν μέσα ὅπως ἦταν τα! Ἐκεῖνα τὰ Ζαγορίσια μας Σαράια κι Παλάτια!

Γιὰ ὅλο τὸ Ζαγόρι: 20—25 χωριά = 100 μὲ 200 ἑκατομύρια κι' ἀπάνω...

Δίχως καμμιὰ ἀποζημίωσι! Οὔτε ἀπὸ τίς Τούρκικες περιουσίες στὰ Γιάννινα, οὔτε ἀπὸ τίς πολεμικὲς ἀποζημιώσεις τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γερμανίας! Πού στὰ καλὰ καθούμενα ἤρθε ἀπὸ τὸν τόσο πλούσιο - βιομηχανικὸ τόπο τῆς γιὰ νὰ μᾶς κάψει ἡ πολιτισμένη σύμμαχός μας Γερμανία!...

Μάλιστα δίχως καμμιὰ ἀποζημίωσι! Οὔτε «πιστοποιητικὰ πυροπάθειας» δὲν μᾶς ἔδωκαν...

Ἐκτὸς ἂν λογαριάζουν γιὰ ἀποζημίωσι πού μᾶς πῆραν τό: ὅ,τι δὲν μᾶς ἔκαψαν οἱ Τούρκοι κι' οἱ Γερμανοί: τὴ Γῆ μας! τὰ δασωμένα: χωράφια μας. ἀμπέλια μας, τσιαίρια μας καὶ ῤμανάκια μας!...

Τὸ 15) Μεγάλο Κακό πὺ μᾶς ὁρῆκε εἶναι ἡ «χαριστική βολή» πὺ θά σβύσει τὸ Ζαγόρι μας μαζὶ μὲ τημᾶς τοὺς ντόπιους Ζαγορίσιους! Εἶναι ἡ κατάργηση τοῦ ἀστικοῦ Καθεστώτος πὺ εἶχαμεν ζαμάνια χρόνια ὡς τὸ 1915! Εἶναι τὸ ἄρπαγμα τῆς Ζαγορίσιας μας μικροϊδιοκτησίας... πὺ ξεπερνᾷ τὰ 5—6 δισεκατομμύρια δραχμές...

Ἄν δὲν εἶχαμεν πάθει αὐτὸ τὸ κακὸ ἀπ' τὸ 1915 καὶ δόθε, τὸ ἄρπαγμα τῆς μικροπεριουσίας μας, τὸ Ζαγόρι μας, ἡ Πατρίδα μας, μὲ τὸν τόσο πλούσιο τόπο σὲ δέντρα, τὸν πλουσιώτερο σ' ὅλο τὸ Ρομέηκο, μὲ τοὺς τόσους τουριστικούς τόπους, «ἡ Ἑλβετία τῆς Ἑλλάδος» ὅπως λέει ὁ Λαμπρίδης μας, σελ. 218 καὶ ἄλλοι. Κι ἀκόμα πὺ καλύτερη καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλβετία, ὅπως λέν ἄλλοι ξένοι (κύττα: διάλεξη τοῦ Κυργιάννη «ὁ Πολιτισμὸς τοῦ Ζαγορίου»), τὸ πλούσιο, λοιπόν, ἀπὸ δένδρα καὶ τόπους τουριστικούς Ζαγόρι μας, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά! Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη: μὲ τόσους Ζαγορίσιους ἐπιχειρηματίας στὰ Ξένα: ἀπὸ τὴ Βούδα Πέστι ὡς τὴν Καλκούτα καὶ ὡς τὴν Ἰαπωνία! Καὶ μὲ τὰ τόσα τεχνικά μέσα σήμερα καὶ μὲ τὴν τόση τουριστικὴ κίνησι, θάνταν —θὰ γίνονταν καὶ μπορεῖ νὰ γίνει ἀκόμα, παρ' ὅλα τὰ ἄλλα 14 μεγάλα κακά πὺ μᾶς ὁρῆκαν, θάειμασαν πάλι καὶ σήμερα ἡ καλύτερη Ἑπαρχία...

Μὰ καὶ γι' αὐτὸ θγάλαμεν αὐτὸ τὸ βιβλίον τοῦ Λαμπρίδη πὺ μᾶς μολογᾷ: γιὰ τὴν Ἰδιοκτησία τοῦ Ζαγορίου καὶ γι' αὐτὸ τὰ γράφουμε ἐτοῦτα! Γιὰ ν' ἀκουστεῖ ἀπ' ὅλους τοὺς ἀρμόδιους πὺς θέλουμε καὶ ἡμεῖς οἱ Ζαγορίσιοι νοικοκυραῖοι ξενητεμένοι καὶ ἀξενήτευτοι νάχουμε ὅπως εἶχαμεν ὡς τὸ 1915: Ἀσικὸ Καθεστὼς στὰ χωριά μας, στὸ Ζαγόρι μας!

Καὶ ἀπὸκοντά, τοιμάζω μιὰ αἴτησι στὸ Σὸν Ὑπουργεῖον Γεωργίας! Μιὰ πὺ ἡ παλιά μου σχετικὴ αἴτησις στὴν Σὴν Νομαρχίαν τῶν Ἰωαννίνων μὲ ἀριθ. 51250) 7.10.1966 «Περὶ τῆς ἀρπαγείσης Ἰδιοκτησίας τοῦ Ζαγορίου...» οἱ φαυλοκράτες ἐτότες τὴν χούμπουσαν! Ἄς ἐλπίζωμεν τώρα...

Ζήτω τὸ Ζαγόριο! Νοικοκυρὸ καὶ Τάξι πούχμαν ὡς τὸ 1915

Βάνω ἐδῶ μὲ λίγα λόγια ἀπὸ τὴν παραπάνω αἴτησί μου στὴν Σὴν Νομαρχίαν Ἰωαννίνων (ἀπὸ τίς σελίδες τῆς 12—13), ὅπως καὶ ἀπὸ ἐκεῖνην, ὅπου ἐτοιμάζω διὰ τὸ Σὸν Ὑπουργεῖον Γεωργίας:

— Νὰ διατάξουν τίς Κοινότητες τοῦ Ζαγορίου νὰ γράφουν τὸ «ἐθιμικὸ Κτηματολόγιον» τοῦ χωριοῦ τῆς ἡ κάθε μιὰ.

Δηλαδή: νὰ καλέσουν τοὺς χωριανούς τους νὰ δηλώσουν ὑπεύθυνα:

Α') Ποῦ καὶ ποῦ ἔχουν τόπο.

Β') Πόσον ἔχουν καὶ τί τόπος εἶναι: χωράφια, ἀμπέλια, ρμάνια.

Γ') Ποιούς καὶ ποιούς ἔχουν συνορίτας.

Δ') Πὺς τὸν ἔχουν δικὸς τους: Ἀπὸ κληρονομιά, ἢ ἀγορασμένο, ἢ προῖκα κ. λ. π.

καὶ Ε') Ἄν ἔχουν σχετικὰ χαρτιά, ὅσα γλύτωσαν ἀπ' τὰ καφίματα καὶ ἀπὸ τὸν χρόνον: Διαθήκες, ἀγοραστήρια, προικοσύμφωνα, γράμματα καὶ σχεδιογράμματα ἀκόμα καλύτερα!

Κι ἀπὸ κατόπι θὰ γίνει ἡ ἐξακρίβωσις... γιὰ νὰ βρεθῇ ἡ ἀλήθεια!

Κι ἐς μιὰ πὺ τὸ κράτος δὲν ἔχει —δὲν ἔκανε τὸ «Κρατικὸ Κτηματολόγιον» = τὸ ἐπίσημον, πρέπει νὰ ἰσχύσει τὸ «Ἐθιμικὸν Κτηματολόγιον»! Ὅπως τὸ εἶχαμεν ὡς τὸ 1915!

Γιατὶ ἂν δὲν ἰσχύει οὔτε τὸ πρῶτο, πὺ δὲν ὑπάρχει, οὔτε τὸ «Ἐθιμικὸ» ἐτότες τί ἰσχύει; Ἀπλούστατα: Τὸ Ἄρπαχτικὸν Κτηματολόγιον! ὅπερ ἰσχύει ἀπὸ τὸ 1915 καὶ δῶθε στὸ Ζαγόρι μας! Δυστυχῶς...

(Σχετικὰ μὲ τὴν ἀρπαγμένη ἰδιοκτησία μας κύττα: «Τὸ Ζαγόρι μας» 5 φύλλο 1955. Τὰ «Βούνισια μας Χωριά» 1958. Τὰ «Βούνισια Χαμπέρια» 1—6 φύλλα 1963—1965. Καὶ στίς σελίδες μας: 110, 156, 167, 175).

“Το βλίσίδι τοῦ Λαμπρίδῃ μας!”,

(«Βλίσίδι» = «κεκυρμένος θησαυρός»)

Α΄) Σὲ περιοδικὰ καὶ φημερίδες:

1) 1859, «... ἐν τῇ εἰκοσαετῇ ἐκείνῃ ἡλικίᾳ μου, ... ἤρκεσθην νὰ δημοσιεύσω τότε εἰς τὰ «Ἑλληνικά χρονικά τοῦ Μεσολογγίου» διατριβάς μου τινάς...» (σελίδα μας 15).

2) Πρὶν τὸ 1868: «Παρακαλῶ ἐν ὀνόματι τοῦ Ζαγορίου τοὺς Σ. τῆς (Ριζαρείου) Σχολῆς ἐπιτρόπους, ὅπως καὶ ἄλλοτε ἔγραψα διὰ τῆς ἐφημερίδος τοῦ «Τύπου» νὰ λάβωσιν ὀριστικῶς τὸ μέτρον τοῦ νὰ μὴ ἔρχωνται οἱ ὑπότροφοι ἐκ τῶν αὐτῶν πάντοτε χωρίων, οὔτε ὅπως ἔρχονται, ἀλλὰ νὰ ἐκλέγωνται, ὅπως ὀρίζει ἡ διαθήκη!» («Ζ.» 124—125).

3) Πρὶν τὸ 1868; Γιά τοὺς φόρους τῆς Ἑπείρου «... ἄλλοτε πολλὰ ἐν διαφόροις ἐφημερίσιν ἔγραψα...» («Ζ.» 1870, σελ. 141).

4) 1-3-1871: Γιά τὸ «νέον ἱδρυμένον Ζυθοποιεῖον τοῦ Ἄν. Γοδίνα μὲ ἐπιστάσιαν φαρμακοποιοῦ Παπασταύρου» στὴν ἐφημερίδα! «Γιάνγια - Ἰωάννινα».

5) 1875: «Δωρητήριον ἔγγραφον πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν ἐπομένων χωρίων: Μέγγουλης, Κερασόβου, Στρατινίτσας, Κολοδές, Καστάνιανης, Δημόκορης, Λάδδανης, Κουρεμαδίου, Κοσοβίτζας, Λόγγου Λευδίνας, Σωτήρας, Βάλτιστας καὶ Ἀρίνιστας...» γιά τὸ Σχολεῖό τους, ποὺ ἔβρυσε ὁ ἴδιος στὴν Καστάνιανη ἐτότε. (Βιβλίον τὸ «Δέλτιον» σελ. 320 καὶ σελίδες μας 101).

6) 1888: «Περὶ Ἀλβανίας» στὸ «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον», σελίδες 115-129.

7) 1888: «... ὡς καὶ εἰς τὸ ἕκτον τεῦχος τοῦ δεκάτου τόμου τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματός «Παρνασσός» σελ. 269—276, ἐνθα περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης (Πογωνιανῆς) διατριβὴ ἡμῶν κατεχωρήθη ἰδίᾳ. («Σκηνώματα» σ. 12).

8) 1889: «Διὰ τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν συμβάντων δυστυχημάτων ἐν Ζαγορίῳ κατὰ τὰς ἀποτροπαίους ταύτας ἡμέρας τῶν ληστρικῶν τούτων ἐτῶν παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν ἐξ Ἑπείρου ἀλληλογραφίαν τῆς Ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος «Παλιγγενεσίας».

(«ἡ Ζαγορίσια Ἱστορία» σελ. 99 — «Ζ.» 1889, Μέρος Β΄, 68—70).

Κατὰ 99%, λοιπόν, ὅσα τέτοια γράφει ἐτότες ἡ ἐφημερίδα αὐτή, στὴν ἀλληλογραφία τῆς, θὰ εἶναι τοῦ Λαμπρίδῃ μας! Βάνω ἐδῶ ἓνα τέτοιο κομμάτι παρμένο ἀπὸ «τὸ Ζαγόρι μας», Νο 5, 12.7.1956:

Ἡ ἐφημερίδα «Παλιγγενεσία» πόδγαινε στὴν Ἀθήνα λέει στίς 25.6.1889 καὶ στίς 30.6.1889 γιά τὸ Ζαγόρι.

—«... Ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἕως χθὲς μὴδὲ ποδὲ τουρκικὸς εἶχε πατήσει αὐτό...».

Κι στίς 1.4.1889. —«... Τὸ δὲ ἐν Τραπεζοῦ τοῦ Ζαγορίου μουντερλίκι προάγεται εἰς καϊμακαμλίκι καὶ θὰ ἱδρύσῃ καὶ ἐν αὐτῷ Ὀθωμανικὸν τέμενος, ἀλλὰ δὲν ἔδρον ἄχρι τοῦδε κατάλληλον καὶ ἀδέσποτον μέρος πρὸς ἀνέγερσιν αὐτοῦ...».

(Τ' ἀκοῦτε; οὔτε μιὰ γουμαρογκιλσιὰ τόπο γιά τζιαμὶ δὲν εἶχαν οἱ Τούρκοι στὸ Ζαγόρι! Κι Σεῖς γιά νὰ ὀρῆτε πρόφασιν πῶς νὰ μᾶς ἀρπάξετε τίς περιουσίες μας λέτε πῶς τῇ Γῆς τῇ Ζαγορίσια ἡ εἶχε κτήμα το... Τούρκικο Δημόσιο! σὺν δὲν ντρέπομεστε...).

Β') Τὰ διβλίια του (τὰ τυπωμένα) :

- 1) 1868: «Περὶ Γυμναστικῆς».
- 2) 1870: «Ζαγοριακά» οἷς προσετέθησαν καὶ τινα περὶ Ἠπείρου» (ἡ Α' ἔκδοσι, σελ. 354 τὰ περιεχόμενά τους στὴ σελ. μας 2).
- 3) 1871: «Ἐναίσιμος περὶ Γάμου καθ' ὅλου Πραγματεία» τύποις τοῦ Βιλαετίου Ἰωαννίνων. Σελίδες 48.
- 4) 1871: «Ἰωάννου Λαμπρίδου. Διδάκτορος τὴν Ἱατρικὴν. Αὐτοσχέδιος προσλαλιὰ ἐν τῇ τῷ Μοναστηρίῳ τῆς Βελλᾶς πανηγύρει ἐκφωνηθεῖσα τῇ 8 Ἰουλίου 1871. Ἐκδίδεται δαπάνῃ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις παρεπιδημούντων ἐκ τῶν πέριξ τοῦ Μοναστηρίου. Τύποις τοῦ Βιλαετίου Ἰωαννίνων. 1871». (Σελίδες 15. σχῆμα 21X13).
- 5) 1871: «...αὐτοσχέδιος προσλαλιὰ περὶ Συλλόγων καθόλου. Ἐν τῷ Θεάτρῳ Ἰωαννίνων τῇ 26ῃ Ὀκτωβρίου ἐκφωνηθεῖσα. Ἐκδίδεται δαπάνῃ τοῦ φιλομούσου ἀκροατηρίου καὶ ἐπιμελεία Σωτηρίου Μπίτζιου. Τύποις τοῦ Βιλαετίου Ἰωαννίνων. 1871». (Σελίδες 12. Σχῆμα 21X13).
- 6) 1871: «Βλέπε αὐτοσχέδιον προσλαλιὰν μου ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἐκ Πιλισιδίτης ἱερέως Ἰωάννου Βενέτου». (Ἀγαθοεργήματα, Α' σελ. 71).
- 7) 5.6.1872: «Βλέπε ἡμέτερον λόγον ἐκφωνηθέντα ἐν τῇ Μονῇ τῆς Εὐαγγελιστρίας κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν λειψάνων τοῦ Χατζηκαλλινίκου 1872 Ἰουνίου 5».
- 8) 2.5.1880: «Ἀνάγνωθι τὸν ἡμέτερον λόγον ἐκφωνηθέντα εἰς τὸ μνημόσυνον Γ. Τσερεπάκα τῇ 2 Μαΐου 1880». (Ἀγαθοεργήματα β' σελ. 67 καὶ 71).
- 9—10) 1880: «Περὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ Ἀγαθοεργημάτων Α' καὶ Β' Μέρους». Δραχ. 4. (σελ. 176 + 272 = 448. Τὰ περιεχόμενά τους στίς σελίδες μας 8—11).
- 11) 1880: «Λόγος... εἰς τὸ ἐπέτειον μνημόσυνον Ζησιμαδῶν τῇ 8ῃ Νοεμβρίου 1879 (σελίδες 16. Τῶν ἑγὼ. Μὲ ἀφιέρωσι ἀπ' τὸν ἴδιον στὸν Λέοντα Μελά!)
- 12) 1882: «Λόγος περὶ Παιδείας, ἐν Ἰωαννίνοις» σελ. 32; μούειπε πῶς τὸν εἶχε ὁ Φάνης ὁ Μιχαλόπουλος.

Τὰ «Ἠπειρωτικὰ Μελετήματα» Τοῦ:

(Τὰ περιεχόμενά τους στίς σελίδες μας: 12—13).

- 13) 1887: Τεῦχος πρῶτον «Περιγραφή τῆς Πόλεως Ἰωαννίνων», σελ. 96 δραχ. 2.50.
- 14) 1887: Τεῦχος δεύτερον «Τεπελενλῆς Ἀλῆ Πασᾶς», σελ. 84 δραχ. 1.50.
- 15) 1887: Τεῦχος τρίτον «Κουρεντιανά καὶ Τσαρκοδιαστικά» σελ. 80 δραχ. 1.50.
- 16) 1888: Τεῦχος τέταρτον «Μαλακασιακά» Μέρος Α' «Περιγραφή τῶν Κατσανοχωρίων», σελ. 64. Δραχ. 1.00.
- 17) 1888: Τεῦχος πέμπτον «Μαλακασιακά» Μέρος Β'. «Περιγραφή Μετσόβου καὶ Σεράκου. Σελ. 72. Δραχ. 1.00.
- 18) 1888: Τεῦχος ἕκτον «Ἰερά ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα ἐξ ἀλλοδαπῆς ζωρεῶν τυχόντα» σελ. 68. Δραχ. 1.00.
- 19) 1889: Τεῦχος ἑβδομὸν «Πογωνιακά» σελ. 88. Δραχ. 1.00.
- 20—21) 1889: Τεύχη ὀγδοὺν καὶ ἑνατον: «Ζαγοριακά» Μέρος Α' καὶ Β'. Δραχ. 1.00 τὸ καθένα. (σελ. 88+88=176 ἡ δευτέρη ἔκδοσι).
- 22) 1890: Τεῦχος δέκατον: «Τὰ Σουλιώτικα» δραχ. 1.00 (σελ. 72. Θάβειναι τὰ: «Εὐκλεῆ καὶ φρικτῶδη τῆς Λάγκας τοῦ Κακοσοῦλη Ἔργα», ποὺ λέει στὰ «Κουρεντιανά» σελ. 29).

Γ') Τ ἀρχηνίμένα κι ἀσκόλαστα Τοῦ — Τ ἀτύπωτα)

1) 1870: «... Ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας ταύτης (κληροδότημα Πασχάλη: γιὰ Γυμνάσιο στό Καπέσοβο!!! Γεροκομειοί!! καί γιὰ προίκες!) πιστεύω ὅτι δέν θά δώσει ὕλην εἰς τοὺς «Ἐλεοφάγους τῆς Ἡπειροῦ»» (Ζ. 1870, σ. 126).

2) 1870: «Ἐπιφυλαττόμενος μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐπεξεργασθῶ τὸ περὶ τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων φόρων τῆς Ἡπείρου ἐν γένει πίνημά μου» (Ζ. 1870, σ. 141).

3) 1870: «... ἐπιφυλασσόμενοι εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν νὰ συμπληρώσωμεν τὸ ἔργον αὐτό, προσθέτοντες τὰς βιογραφίας καὶ ἄλλων λογίων καὶ εὐεργετῶν τοῦ Ζαγορίου». (Ζ. 248).

4) 1880: Ἡ ἐκποίησις τῶν κτημάτων πασῶν τῶν ἐν Ἡπείρῳ Μονῶν ἠδύνατο, ὡς ἔλλοτε μαθηματικῶς θά ἀποδείξωμεν, νὰ ἀποφέρῃ περὶ τὰς 500.000 λίρας Ὀθωμανικὰς ἐκ τοῦ τόκου τῶν ὁποίων εὐχερῶς θά διετηροῦντο ἐν Ἡπείρῳ τρεῖς σπουδαῖαι ἱερατικαὶ σχολαί, πεντήκοντα παρθενὰ γυναικεία, ἑκατὸν τοὐλάχιστον Νηπιαγωγεῖα καὶ τρία μετὰδασκασίαι. Ἀλλὰ καὶ περὶ τούτων βραδύτερον πλείονα καὶ ἀκριβέστερα». («Ἀγαθοεργήματα» Α', σελ. 73).

5) 1880: Γιὰ τὸν Αἵκοσμά: «... ἴδιον περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου μελέτην θά δημοσιεύσωμεν ὡς καὶ τινὰς τῶν σωζομένων αὐτοῦ ἐπιστολῶν». (Ἀγ. Α' 114).

6) 1880: «... ἐν τοῖς «περὶ Βερατίου» πλείονα...» («Ἀγαθ. Α'»).

7) 1880: «Τὰ κοινὰ ἐκ φύσεως ἀγαθὰ! χέρσους γατίας, πρὸς δοσκήν... (χειμερινῶν καὶ θερινῶν)... τῆς ἀνατολικῆς ταύτης Ἐλετίας! ἐν ἄλλῃ δὲ πραγματεῖᾳ ἀπάσαι, ταύτης ἀπαριθμοῦντες θά σημειώσωμεν ἀκριβῶς καὶ τὰς ἐξ ἑκάστης τούτων προσόδους». (Ἀγαθ. Α' σελ. 141).

8) 1880: Γιὰ τὸν «Φιλεκπαιδευτικὸν Σύλλογον» στὴν Πόλι: «... ἴδιον φυλλάδιον περὶ ἐξελέγξεως τῶν ἐπιδομάτων τοῦ Συλλόγου τούτου προτιθέμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν...» («Ἀγαθ. Α'», σελ. 168).

9) 1880: «... ἐν τῇ συλλογῇ ἡμῶν «περὶ τῶν παρ' Ὀθωμανοῖς Ἀγαθοεργημάτων». («Ἀγαθ. Β'» σελ. 9).

10) 1880: Γιὰ τὸ Κληροδότημα τοῦ Πασχάλη «... ὡς ἐν ἰδίᾳ ἡμῶν περὶ τούτου πραγματεῖᾳ λεπτομερέστερον θά πραγματευθῶμεν, ...» («Ἀγαθοεργήματα β' 91, Ζ. I» 92, κύττα καὶ στό πρῶτο μας «περὶ ἐλεοφάγων»).

11) 1880: «... (1) Θεὸς τούτου ἐκ πατρὸς ἐγένετο Γενίτισαρος, ὡς ἐν καταλόγῳ ἡμῶν «περὶ τῶν ἐν Ἡπείρῳ μνημονευομένων οἰκογενειῶν εὐπατριδῶν θά ἐξιστορήσωμεν». («Ἀγαθοεργήματα» β' σελ. 106).

12) 1880: «Ἦδη ἐκδίδεται εἰς τρίτον τεύχος παράρτημα τοῦ ποιήματος ἡμῶν τούτου, (τὰ 2 ἀγαθοεργήματά του) περιέχον, προσθήκας καὶ διορθώσεις, παροράματα, ἀλφαριθμητικὸν πίνακα τῶν ἐν τῇ κειμένῳ ἀναφερομένων σπουδαιότερων εὐεργετῶν, ὡς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν καὶ διανεμηθῶσιν ὁρμαῖαν τοῖς συνδρομηταῖς».

(Ἀπ' τὸ πατ'νὸ τὸ ξώφυλλο στό Β' Μέρος ἀπὸ τὸ «Περὶ τῶν ἐν Ἡπείρῳ Ἀγαθοεργημάτων»).

13) 1890: «Υπὸ τὰ πιστήρια τὸ ΙΑ' τεύχος τῶν Ἡπειρωτικῶν μελετημάτων: Ἀμβρακικὰ καὶ Κασσωπιακά!» (στό πατ'νὸ τὸ ξώφυλλο ἀπὸ τὰ «Σουλιώτικα» καὶ στίς σελίδες του: 9—12).

14-15-16) 1887: Τὸ 12, τὸ 13, καὶ τὸ 14 ἀπὸ τὰ «Ἡπειρωτικὰ μελετήματα» του, μιὰ ποὺ τὸ 15ο εἶναι τὸ παρακάτω:

17) 1887: «Περὶ δὲ τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλῆ... Τὰ εἰκότα θά εἴπωμεν ἐν τῇ ΙΕ' τεύχῃ τῶν Ἡπειρωτικῶν Μελετημάτων, ὅπερ ἐπιγράφεται «Ἡ

πειρος από το 1820 μέχρι το 1886». (τά «Γιάννινα του Λαμπρίδη» σελ. 46).

«Τά Γιάννινα» ο Λαμπρίδης τα γράφει στις 10.1.1885 (πρόλογός του σελ. μας 103). Και μιὰ πού αναδάνει τὸ 15ο ἀπὸ τὰ «Ἡπειρωτικὰ Μελετήματα», ἐτότες, θὰ πει πὼς καὶ τὰ 15 αὐτὰ Μελετήματά του τάχει ἀρχινημένα ἀπὸ τὰ 1885 καὶ πρίν. Μὰ δὲν βρεθῆκαν!... Γιατί οἱ Γραμματιζούμενοι στὰ Γιάννινα, ἔταν πέθανε δὲν πάσχισαν...

18) 1888: «... Ὁ φιλότιμος οὗτος ἱατρός (Ἰω. Πισπερῆς) ἀπόσταλκε μοι καὶ συλλογὴν δημοτικῶν τῆς Πατρίδος του (Κατσανχωρία) ἀσμάτων. περὶ ὧν ἐν ἐτέρῳ πονήματί μου «Συλλογὴ Ἡπειρωτικῶν ἀσμάτων μὴ πω ἐκδοθέντων, ἔσται λόγος» (Μαλακασιακὰ Α', σελ. 40. «Ἀχ! Τὰ κερατένια! νὰ δρίσκονταν π'θενά!! Τί διαμάντια καὶ τί μπιρλάντια θάειναι τὰ καυμένα!...).

19) 1889: «... ἐν τοῖς ἀποκρύφους Ζαγορίου καὶ Ἰωαννίνων ὁ λόγος». (Στὶς σελίδες μας 37—38. Νὰ μὴν ἀλησιάζουμε πὼς τὰ διδῶν Του ὁ Λαμπρίδης τάδγαζε στὸ Τούρκικο. Πού θὰ πει πὼς αὐτὰ τὰ «Ἀπόκρυφα» = τὰ παράνομα!! πού δὲν μπορούσε νὰ τὰ θγάλει στὰ φόρα! ἔ; ὁρὲ τί θάχει ἐκεῖ κρυμμένα! Σωστὸ ἐλίσθι = «κεκρυμμένος θησαυρός»!

20) 1888: «Θεσπρωτικὰ» «... Ἐλίζνα... Τὸ χωρίον τοῦτο κατὰ τοῦ Π. Ἀραβ. (Χρ. Ἡπ., τ. β', σελ. 50) λείψανον τοῦ Θεσπρωτικοῦ ἔθνους ἔλενοί εἶναι.

Ἀλλ' ὁ Λήκ παραφθορά τοῦ ἔλενος εἶναι, λέγει, τὸ χωρίον τῆς Παραμυθίας Βέλιανη, τοῦ γράμματος Β ἀντιστοιχοῦντος τῷ αἰολικῷ διγάμματι. Καὶ δικαίως ἐν τοῖς «Θεσπρωτικοῖς» πλείονα. («Κουρεντικὰ» 17).

21) 1889: «... Εἰς τὸν ἄνδρα τοῦτον (τὸν Ἀν. Σακελλάριο) ὁμολογουμένως πολλὰ ὀφείλει ἡ Ἡπειρος καὶ ὁ ἐλληνισμός, διὸ καὶ ἐν παραρτήματι δημοσιεύομεν σύντομον βιογραφίαν αὐτοῦ εἰς τὴν συναρμολόγησιν τῆς ὁποίας πλὴν τῶν ἄλλων τὰ μάλα συνετέλεσαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ Γ. καὶ Ν. Τσιγαρᾶς συνεγγχώριοι καὶ ἐκ μητρὸς συγγενεῖς, τοῦ ἀνδρὸς πάνυ προθύμως χορηγήσαντες ἐκ τῶν σημειώσεων αὐτῶν τῆς πλείστας τῶν περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ εἰδήσεων». («Ζ.» Α', σελ. 57). «... Διὰ τὸ ἐκτενὲς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐν παραρτήματι». («Ζ.» Β', σελ. 49, κύττα καὶ σελίδα μας 86).

22) 1889: «... Διότι ἐγὼ καὶ πρὸς ἄλλας Ἡπειρωτικὰς θὰ τραπῶ ἐργασίας». («Ζ.» Α', σελ. 61).

23) 1890: «... περὶ ὧν ἐν τῇ ὁρογραφίᾳ τῆς Ἡπείρου...» («Σουλιώτικα», σελ. 12—13).

24) Γὰ τὸ κληροδότημα τοῦ Κ. Γούναρη ἀπ' τὸ Τσερδάρι (Φαρμακεῖο «τοῦ Λαμπρινοῦ» στὰ Γιάννινα): «Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου διὰ μακρῶν βραδύτερον» (Ζαγορίσια Ἱστορία σ. 92).

25) 1890: Ἐκεῖνα πόγραφε στήν «Ἀγιανάργυροι» στὸ χωριό μου τὸ Λιάσκοβέτς τὸ καλοκαίρι στὰ 1890. Κύττα στὸ Γ' ξόφυλλο ἀπὸ τὰ Γιάννινα τοῦ Λαμπρίδη.

26) 1891: Μιὰ τετρασέλιδη σὰν «αὐτογραφία» του πές, γραμμένη μὲ τὰ «Α γ ι α χειρόπ'λα Τοῦ! Ὅταν ἦταν, ὁ καυμένος, ἄρρωστος! καὶ κλεισμένος στὸ Νοσοκομεῖο!... Ὅπου κι πέθανε ὁ Ἀπέθαντος Λαμπρίδης μας! Πού «κι οἱ ἀπόγονοί μας μὲ εὐλάβεια τ' ὀνομά του θὰ διαλαλοῦν»: Τὸ λέει ὁ Λ α μ π ρ ῖ δ η ς! Ὅσοι ἔγραψαν, γράφουν κι θὰ γράφουν ἱστορικὰς ἀλήθειες γιὰ τὴν Ἡπειρο τὰ 51% τοῦλάχιστον: θὰ μοσχοδουλὰν Λαμπρίδη! (Ἡ «Αὐτογραφία του» αὐτὴ ὁρέθηκε ἀπὸ ἕναν πού δούλεβε στὰ «Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους»).

Στὶς σελίδες μας 100—104 κύττα: «Οἱ χρονολογίες τρουῶν ἀπ' τῇ ζήσῃ τοῦ Λαμπρίδη μας!» Γραμμένες ἀπ' τὸν ἴδιο! Γὰ νὰ γίν' ἡ βιογραφία του μέσα μας —ἀπ' τὸν καθένα μας ὅπως κι ὅσο μας κόβει...

Έχουμε, λοιπόν, κι λέμε: 800 σελίδες τὰ «Ήπειρωτικά Μελετήματα» + 924 τ' Άλλα Του τυπωμένα βιβλία Του = 1.724 σελίδες! Τσιτωμένες, με σπουδαία ιστορικά ντοκουμέντα πού σέ καμιά άλλη έπαρχία στό Ρομέηκο δέν θρίσκειται! Καί σέ χωριά κιόλας! Χώρια τὰ 4 πού δέν ξέρομε πόσες σελίδες έχουν. Χώρια στίς φημερίδες καί περιοδικά, καί χώρια εκείνα πού δέν ξέρομε ακόμα!...

Κι έτς τὸ Ζαγόρι μας δέν είναι μονάχα τὸ πιὸ πλουσιώτερο σέ δέντρα, σέ τουριστικούς τόπους καί σέ πολιτισμό! Μά είναι καί τὸ πιὸ πλουσιώτερο σέ τυπωμένα βιβλία!

Καί τί βιβλία; «Βλισίδι»! σωστά κεκρυμμένος θησαυρός! Οἱ περισσότεροι, ἂν ὄχι κι ὅλοι, Ήπειρώτες βιβλιογράφοι τὸν Λαμπρίδη κουρσέδουν! Γι' αὐτὸ καί τὰβαλαν μὲ τμημένα πού τὸν ἔδγαλα στὰ φόρα...

— Γιὰ τὴν ὥρα, ἂπ' αὐτὸ τὸ «Βλισίδι τοῦ Λαμπρίδη μας» ἔδγαλα γιὰ Ἀ' σειρά:

- 1) «ἡ Ζαγορίσια Ἱστορία» (ἡ Ἱστορικὴ εἰσαγωγή της).
 - 2) «Γεωγραφία» (ἡ γεωγραφικὴ Εἰσαγωγή στὴ Ζαγορίσια Ἱστορία).
 - 3) Ἐτοῦτο: «ἡ Διάσωσις τῆς Ἰδιοκτησίας τοῦ Ζαγορίου...».
- Στὴ Β' σειρά: ὅλα τ' ἄλλα ἔξω ἀπὸ τὰ «Ζαγοριακά».
- 1) «Τὰ Γιάννινα τοῦ Λαμπρίδη» (α').

— Ἀργῶ, δέβαια! Μά ἐγὼ εἶμαι ἕνας διπλοκαμένος, μὲ τὴν ἀκαγῆ περιουσία παρμένη, φουκαρὰς, καταστραμμένος ἀπὸ τοὺς πολέμους, φυματικὸς τυπογράφος δίχως σύνταξι! (μονάχα 5.000 δραχμὲς «ἐφ' ἅπαξ» μοῦδιωκαν τὸ 1940!) ... Μοναδικοί μου ὑποστηρικτὲς οἱ συνάδελφοί μου: Ἀ ρ γ ἄ - τ ε ς Τ Ὑ π ο υ = Δημοσιογράφοι καί Τυπογράφοι!

Οἱ Ζαγορίσιες Ὅργανώσεις οὔτε ἕνα βιβλίο δέν πήραν... Καί οἱ Κοινοτήτες μονάχα 5—6 ἔστειλαν ἀπὸ 100 δραχ. γιὰ ὅλα τὰ βιβλία πού τοὺς ἔστειλα, κι ἂς ἔχουν λάβει καί σχετικὴ διαταγὴ ἀπὸ τῆς Νομαρχίας...

— Ἄν κανένας «μερακλῆς καί παραλῆς» Ζαγορίσιος, μακάρι Ήπειρώτης, θέλει νὰ βοηθήσει γιὰ νὰ ὀγει τὸ «Βλισίδι τοῦ Λαμπρίδη μας» γληγορώτερα — καί μὲ τὸ ἀζημίωτον — ἡ ταχυδρομικὴ μου σύστασι εἶναι:

Α') στὴν Πατρίδα — στὸ χωριό μου:

Β. Χ. Φανίτσιον στὸ Λιάσκοβατς

Ταχ. γρ. Μπάγιας — Ζαγόρι. Γιάννινα.

καί Β' Στὴν Ξενιτειά — «στὰ ἔρημα τὰ Ξένα»: Ζαχαροπλαστεῖο «Μπέρτσι», Γ' Σεπτεμβρίου 24, Ἀθήνα Τ.Τ. 102 (τηλέφωνον: 523.012).

(Στὰ «Ξένα» ἡμεῖς δέν μπορούμε νάχομε ταχ. σύστασι: στὸ γρέκι μας - γιατίκι - κονάκι — γιατί τ' ἀλλάζουμε μὲ τὸ μῆνα! Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὴν ἔχομε σὲ πατριωτικά μας μαγαζιά! σὺν καλιῶρα μού).

Κι. . « τοῖότοιο » - λίγο - Κριτική

Ἕνας φίλος μου, πού ἀνασκαλέδει τ' ἀράφια καί τρώει τὴ βιβλιοσκονὴ μὲ τὴ χούφτα κι' αὐτός, καί πού μᾶς ὄρῃκε τὰ 2 ἄγνωστα στημῆς βιβλιαρόπουλα τοῦ Λαμπρίδη μας: Τὸ 4ο, ἡ προσλαλιά Του γιὰ τὰ Μαναστήρια, καί τὸ 5ο, ἡ προσλαλιά του γιὰ τοὺς Συλλόγους, τὰ διάβασε καί μούειπε:

«Εἶμαι τώρα κι' ἐγὼ ὀπαδὸς τοῦ Λαμπρίδη! Ἕκανες καλὰ καί χρυσὰ πού τὸν ἔδγαλες στὰ φόρα! Εἶναι θαυμάσιος! Ὁ πρῶτος σ' ὅλο τὸ Ρομέηκο!»

Ἀθήνα 11 4.1968

Κι. ες ὅλα μὲ Γειά!

Τὸ τί καὶ τί λέν οἱ στήλες ἀπὸ τὸν πίσω πίνακα ➔

Α') Γιά τήν πρώτη στήλη λέει στή σελίδα του 321: «... Τὰ στοιχεῖα α, β, ε, ι, σ, τ, ἐμφαίνουσιν ὁποίας γλώσσης κηήματα εἰσὶ τὰ τοπικὰ ὀνόματα, ἤτε: Ἀλβανικῆς, Βλαχικῆς, Ἑλληνικῆς, Ἰταλικῆς, Σλαβικῆς καὶ Τουρκικῆς».

Β') Στῇ δεύτερη στήλῃ ἔχει τὰ ὀνόματα τ' ἀληθινὰ — ὥπως τὰ βάφτισαν οἱ παποῦδες μας, ὅταν ἐφτιασαν τὰ χωριά μας κι' ὥπως τὰ λέμε κι' ἡμεῖς! Γιατί ἡμεῖς δὲν εἴμαστε κατακτητάδες γιὰ νὰ τ' ἀλλάζουμε σὰν οἱ μουλαροκλέφτες τὰ σημάδια στὰ κλειμμένα μουλάρια..

Γ') Γιά τὸ ἄρθρο: τ ο ὕ κύττα στή σελίδα μας 45 σημ. 58. (Κι' ὅσο γιὰ τὰ Σουδενά = Ἑ σ ω δ ε ν ά!!! εἶναι ἀπ' τὰ συνηθισμένα ψευτοπρογονόκληκτα...

Δ') Γιά τὰ 13 ἀστεράκια λέει στή σελίδα του 73: «... Ἀλλοτε Χ ά σ ι Κ α ρ ί τ ζ α ς, ὅπερ ἐσχημάτιζον 60 περίπου χωριά ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων χωρίων τῆς Ἰωαννικῆς ἐπαρχίας ἀπηλλαγμένα ὄντα ἰδιαιτέρων σπαγίδων... Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος χωρία διακρίνονται δι' ἀστερίσκου...».

Γιά τὸ Χάσι Καρίτζας, Πογδόριανης (σελ. 131—132) καὶ «Βρύσειος Ἀρτης» (σελ. 176) ὁ Π.Α.Π. λέει κι' ἄλλα πολλὰ.

Μὰ ὁ Λαμπριδῆς μας στὰ «Ζ.» 1889: β' Μέρος σελ. 8 λέει: «(1) Τὰ ὑπὸ τοῦ Π. Ἀρ. (Χρον. τομ. Β' σελ. 73—74, 131—132, 176, εἶναι συγκεχυμένα καὶ οὐχὶ ἀληθῆ». Ποῦ θὰ πῇ πὼς ὁ πίνακας, ποῦ δάνουμε, εἶναι ἀληθινός, γιατί εἶναι στίς σελίδες του 332—333. Ὅπως καὶ τὰ παρακάτω ἀπ' τίς σελίδες τοῦ Π.Α.Π.: 249—250.

Ε') Γιά τήν Γ' καὶ Δ' στήλῃ στή σελίδα του 249 σημειώνει ὁ Π.Α.Π.:

«... (1) Ἐνεκεν τοῦ Καπνολογίου καὶ ἔνεκεν τῆς ἀγαθῆς καὶ φυλοσυγενοῦς καρδίας τοῦ Ἡπειρώτου οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἐν τούτοις ἐξάδελφοι συζῶσι σχεδὸν μέχρι γήρους ἐν τῇ πατρικῇ στέγῃ καὶ τοῦτο θεωρεῖται ἀκολουθοῦμενον εἰς διαφόρους κώμας καὶ χωρία, ἐκ τούτου δὲ καὶ τὰ στέφανα ἀπέναντι τῶν οἰκημάτων εἰσὶ δυσανάλογα. Ὑπάρχουσιν οἰκογένειαι συζῶσαι, ὥστε ἔχουσι 40—50 ψυχὰς τῆς αὐτῆς καταγωγῆς, καὶ εἰς τινα τοιαῦτα συσσίτια συμβαίνει ἐνίοτε ἵνα γένωνται καὶ γάμοι, ὡς συζώντων συγγενῶν ἀφισταμένων μέχρι τοῦ Ζ' τῆς συγγενείας βαθμοῦ». (Μ' ἄλλα λόγια «Πατριαρχικὴ οἰκογένεια»! Ὅσο γιὰ τὸ «Καπνολόγιον» ἦταν ὁ φόρος ποῦ πλήρωναν τὰ σπίτια ποῦ κάπνιζαν = καπνιάτικα).

ΣΤ') Στὴν τελευταία του στήλῃ, ὁ πίνακας, λέει καὶ ξαναματαλάει: «ἐλεύθερον» — «ἐλεύθερον» 43 βολές = 43 Ζαγοροχώρια ἐλεύθερα!! Δηλαδή: Οὔτε τοῦ Σουλτάνου! Οὔτε τοῦ Τουρκικοῦ Δημοσίου! Οὔτε κανενοῦ ἀλγοῦ ἀγᾶ!! Παρὰ ἐλεύθεροι ὁ καθένας χωριανὸς νᾶχει τὸν τόπον του σὰν νοικοκύρης! ἄ σ τ ι κ ὀ κ α θ ε σ τ ῶ ς! ποῦχαμαν ὡς τὸ 1915 καὶ ποῦ τώρα δὲν τῶχουμε στὰ χωριά μας! Εἴχαμαν τὸ πιὸ τελειότερο μικροαστικὸ καθεστῶς!

Στίς σελίδες του 249—250 (β' Μέρος) μας τὸ ξηγᾷ αὐτὸ φανερὰ καὶ ξάστερα τὸ τί θὰ πεῖ: ἐλεύθερον!

Νά τί λέει γιὰ τοὺς 4 «Νεχαγέδες = κύκλους = περιοχές» τοῦ Γιαννοῦ:

«Ἡ τοῦ Ζαγορίου πρὸς Ἀρκτον...».

«Ἡ τοῦ Μαλακασίου πρὸς Ἀνατολάς...».

«Ἡ τῆς Τσαρκοβίστας πρὸς τὸ Ν.Δ....».

«Ἡ τῶν Κουρέντων πρὸς τὸ Δ.Ν....».

—«... Τῶν προεκθεσιμῶν περιοχῶν αἱ γαῖαι εἰσὶν ἅπασαι σχεδὸν ἐθνικαὶ ἢ ἰδιοκτησιαὶ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ἄλλων τινῶν μερῶν τῆς Ἡπείρου Ὀθωμανικῶν οἰκογενειῶν καὶ μόλις ἢ τοῦ Ζαγορίου ὡς ἐκ θαύματος, διετήρησεν τὴν ἐλευθέραν νομὴν καὶ κατοχὴν τοῦ οὐσιαδεστέρου μέρους τῶν γαιῶν τη...».

ἢ ΙΑ' σελίδα στὰ ἐξώφυλλα

τὸ Ζαγορίμας στὰ 1856: 43 χωριὰ τοῦ Ελευθερα !

	Περιοχὴ τοῦ Ζαγορίου	Τοῦρκ.	Χριστ. οἱκοί.	Στίγ.	Θίσις αὐτῶν	Ἐκκλησία	Γλῶσσα	
ε	Δοξά		87	156	Μεταξ. τῶν πηγ. Λώου καὶ Ἰνάχου.	Ἰωαννίνων.	Ἑλληνική.	Ἐλεύθερον.
ε	Μπουλάζου (τοῦ)		44	97	»	»	»	»
ε	Κάτω Σουθενά (Ἑσθινά)		103	127	»	»	»	»
ε	Ἄνω Σουθενά		83	142	»	»	»	»
ε	Κάτω Ραβένια		27	63	»	»	»	»
τ	Ἀλκίτ τσερλίκι		26	36	»	Βελλῆ;	»	Ἰδιόκτητον.
ε	Μακρόδου		21	63	»	»	»	Ἐλεύθερον.
ε	Μεσοδου		19	33	»	»	»	Ἰδιόκτητον.
α	Μερίτιστα		80	210	»	»	»	Ἐλεύθερον.
ε	Ἄνω Μηνῆς		21	32	»	»	»	Ἰδιόκτητον.
ε	Πάμπικον		100	146	»	»	»	Ἐλεύθερον.
ε	Βαϊτζιάν		27	37	»	»	»	»
ε	Ἄνω Ραβένια		46	70	»	»	»	»
σ	Τσερβάρ		139	266	»	Ἰωαννίνων.	»	»
ε	Μανανδρόρι		34	63	»	»	»	»
ε	Βαϊτζα (Κάτω Μαχαλά;)		88	88	»	»	»	»
ε	Βαϊτζα (Ἄνω Μαχαλά;)		34	90	»	»	»	»
ε	Κουκοβί		38	101	»	»	»	»
ε	Καπίσουβον		42	36	»	»	»	»
τ	Μπάγικ		78	120	»	»	»	»
ε	Βραδέτον		28	39	»	»	»	»
ε	Τσεπίλοβον		79	100	»	»	»	»
ε	Σοπουτζέλι		50	90	»	»	»	»
ε	Σακρ.έλι		93	148	»	»	»	»
ε	Λιχακιδέτζι		98	121	»	»	»	»
ε	Δόλιανη		41	69	»	»	»	»
ε	Νεράδες		37	93	»	»	»	»
ε	Τσιντίζα		79	142	»	»	»	»
ε	Μανασ (τοῦ)		37	33	»	»	»	»
ε	Καλιτῆ (τοῦ)		71	105	»	»	»	»
ε	Στυλιθόν		38	44	»	»	»	»
ε	Καββαλάρι (τοῦ)		19	21	»	»	»	»
ε	Καμινιά		19	25	»	»	»	»
ε	Φραγκαδες		95	101	»	»	»	»
ε	Λυγκιάδες		20	30	»	»	»	»
ε	Δομπρίνοβον		62	138	»	»	»	»
ε	Λεσινίτσα		82	136	»	»	»	»
α	Λάιστα		133	237	»	»	»	»
ε	Παλιχώρι Λάιστα;		20	41	»	»	»	»
ε	Βαβόισα		26	42	»	»	»	»
σ	Τοττονέσι		79	129	»	»	»	»
ε	Μακρόνου (τοῦ)		43	62	»	»	»	»
ε	Φλαμπουράρι (τοῦ)		44	104	»	»	»	»
ε	Γρεβθενίτσα (τοῦ)		103	142	Μετ. Λώου καὶ Ἰνάχου.	Ἰωαννίνων.	Βλ. καὶ Ἑλλ.	Ἐλεύθερον.
ε	Δρεσενίκου (τοῦ)		45	74	»	»	»	»
ε	Δραγάρι (τοῦ)		28	60	»	»	»	»
46			2747	4473				

Μιά βουή κι ἀχουλούη ἀπ' τὸ 1856! Τί καλύτερη ἀπόδειξις—«τίτλος»—«τα-
πί»! ἀπὸ τῆ «Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου» τ' Ἀραδαντινοῦ (παποῦ τοῦ ἱδρυ-
τοῦ τῆς «Βραδυνητ») Μέρος Β' σελ 332, 333, 334: Τὰ 43 Ζαγοροχώρια ἦ-
ταν ἐλεύθερα=ἀτσιφλίκωτα! Οὔτε τοῦ Σουλτάνου! οὔτε τοῦ Τουρκικοῦ Δημο-
σίου! ποὺ εἶπαν οἱ Φαυλοκράτες, ντόπιοι καὶ ξένοι δασοκάπηλοι, γιὰ νὰ αἰτι-
ολογήσουν καὶ νὰ δικαιολογήσουν τὸ ἄρπαγμα τῆς Γῆς μας ἀπ' τὸ 1915 καὶ
δῶθε!...

← (Γιὰ τὸ τί λέν ἡ κάθε μιὰ στήλη κύττα ἀπὸ μέσα: σελίδα ΙΑ'...).

ἡ ΙΒ' σελίδα στὰ ἐξώφυλλα